

Coordonatori:

Marin Cristina

Ionescu Daniela

ȘCOALA INCLUZIVĂ – ȘCOALA PENTRU TOȚI

Editura Casa Corpului Didactic Prahova

Ploiești, 2024

ISBN: 978-606-047-254-4

Coordonatori:

Marin Cristina

Ionescu Daniela

ȘCOALA INCLUZIVĂ – ȘCOALA PENTRU TOȚI

*AUTORII ÎȘI ASUMĂ ÎNTREAGA RESPONSABILITATE PENTRU CONȚINUTUL ȘI
FORMA ARTICOLELOR PUBLICATE*

*TOATE DREPTURILE ASUPRA PREZENTEI EDIȚII APARTIN EDITURII CASA
CORPULUI DIDACTIC PRAHOVA*

TEHNOREDACTARE: IVAN ADRIANA

Editura Casa Corpului Didactic Prahova

Adresa: Ploiești, Str. Democrației, Nr. 35

Tel./Fax: 0244577338

Email: edituraccdprahova@ccdph.ro

Prefață

Într-o lume în care educația joacă un rol esențial în modelarea viitorului, mentoratul devine o punte vitală între cunoaștere și dezvoltarea personală și profesională. Cartea de față, "Mentoratul - premise ale dezvoltării profesionale în școală", editată de Casa Corpului Didactic Prahova, reprezintă o resursă de neprețuit pentru cadrele didactice care își doresc să exploreze și să aprofundeze arta și știința mentoratului în contextul educațional.

Această lucrare, coordonată de formatori specializați, adună laolaltă experiențe și reflecții profunde ale unor profesori dedicați, care au înțeles că rolul de mentor transcende simpla transmitere a informațiilor. A fi mentor înseamnă să inspire, să ghidezi și să modelezi caractere, să creezi un mediu educațional în care elevii nu doar să învețe, ci să se dezvolte în mod holistic, îmbrățișând schimbările și provocările societății moderne.

Cartea explorează diversele fațete ale mentoratului, de la teoriile fundamentale care definesc această practică, până la aplicarea sa concretă în școală, unde profesorii devin faruri călăuzitoare pentru elevii lor. Prin exemple practice și studii de caz, autorii ne oferă o înțelegere profundă a modului în care mentoratul poate contribui la crearea unui sistem educațional mai incluziv, mai adaptabil și, în cele din urmă, mai eficient.

Lectura acestei cărți oferă nu doar informații valoroase, ci și inspirație. Ea ne amintește de responsabilitatea pe care o avem, ca educatori, de a fi modele demne de urmat pentru tinerii care ne sunt încredințați. Fiecare pagină ne încurajează să ne asumăm cu mândrie și determinare rolul de mentori, pentru a contribui la formarea unei noi generații de oameni pregătiți să înfrunte provocările lumii contemporane.

Această lucrare este un îndemn la reflecție, la auto-perfecționare și la o reînnoită dedicație față de profesia de dascăl. Cu fiecare rând, suntem invitați să redescoperim bucuria de a învăța, de a inspira și de a forma caractere, toate acestea sub lumina călăuzitoare a mentoratului.

Următorul studiu de caz este elaborat cu scopul de a prezenta eficiența unor tehnici utilizate în diminuarea tulburărilor comportamentale /comportamentelor indezirabile ale elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în vederea asigurării integrării școlare a acestora.

Studiul de caz a fost gândit după următoarea structură:

1. Caracterizarea elevului cu cerințe educaționale speciale (CES) - vârstă, sex, însușiri biopsihosociale
2. Identificarea tulburării și manifestării comportamentale asociate - scurtă descriere
3. Consecințe ale comportamentului
4. Modalități de intervenție specifice (tehnici, instrumente, metode)
5. Concluzii.

Caracterizarea elevului cu cerințe educaționale speciale (CES) - vârstă, sex, însușiri biopsihosociale

Elevul A.C. are 12 ani. Este fiul lui A.R. și al lui A.M. La vârsta de doi ani copilul a rămas orfan de tată. Timp de șase ani a fost crescut de mamă și bunicii materni în aceeași casă, întrerupându-se legăturile cu familia tatălui. Când copilul a împlinit opt ani mama s-a recăsătorit și la scurt timp a născut o fetiță. În aceeași perioadă copilul a fost diagnosticat cu ADHD. A.C. s-a mutat cu mama lui în casa tatălui vitreg și a schimbat și școala în care studiasc în primii ani. Ca urmare a problemelor sale de sănătate copilul nu beneficiază de prezența unui profesor de sprijin. Cea care îi poartă de grijă în continuare este bunica maternă. Datorită schimbării colectivului de elevi, a învățătorului, datorită faptului că mama s-a recăsătorit și și-a concentrat mai degrabă atenția asupra nou-născutului, A.C. a profitat în special de lipsa de interes a mamei pentru evoluția sa școlară și ca urmare a început să manifeste tulburări de comportament și de învățatură. Mai mult decât atât, în ultimii ani copilul a reluat legătura cu familia tatălui natural, petrecând sfârșituri de săptămână și vacanțe în familia fratelui tatălui, unchiul patern.

Identificarea tulburării și manifestării comportamentale asociate - scurtă descriere

Neputința mamei de a-l mai ține sub control, atitudinea mult prea permisivă a bunicii, schimbarea colectivului de elevi și a învățătorului, lipsa de autoritate a tatălui vitreg, problemele de sănătate ale copilului, relația defectuoasă cu sora mai mică, reluarea legăturii

cu familia tatălui au dus la modificarea traiectoriei afective și în special a celei emoționale a copilului. În plus , din pricina diagnosticului de ADHD , participarea la viața școlară a fost mult diminuată.

Tulburările de comportament cele mai frecvente la școală sunt dificultățile de integrare socio-afectivă manifestate fie prin tendința de introvertire (refuză să participe la activități și să creeze legături cu colegii și învățătorul) , fie prin dorința de a ieși în evidență cu orice preț (vorbește în timpul orei fără a fi întrebat și fără legatură cu subiectul discutat) .

Consecințe ale comportamentului

Printre cele mai frecvente atitudini ale elevului am remarcat următoarele: elevul jighește, pune porecle , uneori își ironizează colegii ceea ce duce în mod inevitabil la provocarea unor stări conflictuale. Stările lui variază : este când irascibil, când apatic și este adesea susceptibil la laude și sfaturi. Îi vine greu să asculte până la capăt pe ceilalți colegi cu care cu greu interacționează și de cele mai multe ori își pierde interesul pentru o activitate de grup în care nu este în centrul atenției. Nu este atent și se foiește în bancă , făcând mișcări excesive cu mâinile și picioarele.

Modalități de intervenție specifice (tehnici, instrumente, metode)

În ceea ce privește studiul limbilor străine am încercat adaptarea procesului instructiv-educativ la posibilitățile elevului prin direcționare comportamentală (am încercat în nenumărate rânduri să-l direcționez făcând referire directă la comportamentul așteptat: de exemplu ”C., ridică capul de pe bancă!Mulțumesc!”), prin reamintirea regulilor, făcând referire la setul de reguli pe care l-am negociat cu elevii (de exemplu regula cu privire la întrebări ”Când dorim sa adresăm o întrebare ridicăm mâna!) , prin oferirea de alternative și uneori ignorarea comportamentului indezirabil atunci când apare. Am încercat să îi trezesc interesul față de studiul limbilor străine prin realizarea de desene, prin observații făcute cu ajutorul fotografiilor, imaginilor și planșelor dar și prin învățarea asistată prin calculator ce motivează elevul prin operarea cu semne și simboluri.

Concluzii.

Către sfârșitul anului școlar am observat o îmbunătățire a comportamentului său în sensul în care comportamentele indezirabile s-auu diminuat, elevul transformându-se încetul cu încetul într-o persoană capabilă să-ți creeze propriile strategii de raționament , utile pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă.

Evoluția rapidă din secolul al XXI-lea, a făcut ca domeniul educației să fie martorul unor transformări semnificative, ceea ce a dat naștere unor provocări unice pentru educatorii de pe tot globul. Apariția tehnologiei, schimbarea demografiei elevilor și nevoile de învățare în evoluție au remodelat peisajul educațional. În următoarele rânduri voi prezenta provocările cu care se confruntă profesorii în secolul al XXI-lea și modul în care aceștia pot depăși aceste obstacole pentru a crea medii eficiente de învățare.

Dezvoltarea tehnologiei este una dintre cele mai mari provocări. Profesorii au responsabilitatea de a valorifica tehnologia în experiențele de învățare. În prezent, instrumentele digitale și resursele online sunt din abundență și se îmbunătățesc de la o zi la alta, oferind oportunități multiple de a le integra în cadrul activităților de învățare. Totuși, folosirea lor la clasă poate fi copleșitoare pentru educatori. Aceștia trebuie să cunoască aceste instrumente foarte bine pentru a le utiliza eficient la clasă, pentru a implica și a antrena elevii, asigurând în același timp o utilizare responsabilă și etică.

În plus, distragerile determinate de tehnologie și supraîncărcarea de informații pot împiedica capacitatea elevilor de a se concentra și de a reține informațiile. Astfel, atingerea unui echilibru între valorificarea tehnologiei și stimularea abilităților de gândire critică rămâne o provocare cheie pentru profesori.

O altă provocare a secolului al XXI-lea o reprezintă **evoluția nevoilor de învățare** și transformarea acestora.

Modelele tradiționale de educație nu mai sunt suficiente pentru a satisface nevoile diverse de învățare ale elevilor de astăzi. Accentul s-a mutat de la învățarea prin memorizare la stimularea gândirii critice, rezolvarea problemelor, creativitatea și abilitățile de colaborare. Această tranziție necesită ca profesorii să își adapteze abordările pedagogice și să se îndepărteze de mentalitatea universală.

Instruirea diferențiată, învățarea bazată pe proiecte și încorporarea exemplilor din lumea reală sunt modalități eficiente de a implica studenții și de a-i pregăti pentru provocările forței de muncă moderne. Cu toate acestea, implementarea acestor strategii poate fi solicitantă, iar profesorii sunt nevoiți să-și actualizeze continuu cunoștințele și să-și adapteze practicile de instruire în consecință.

Diversitatea elevilor în sala de clasă constituie o provocare pentru profesori.

Sala de clasă este mai diversă decât oricând, cu elevi din diverse medii culturale, lingvistice și socio-economice, cu elevi cu cerințe educaționale speciale. Această diversitate prezintă atât oportunități, cât și provocări pentru educatori. Profesorii trebuie să adopte practici de predare incluzive pentru a răspunde nevoilor unice ale fiecărui elev, creând un mediu de învățare incluziv și echitabil.

Putem defini educația incluzivă ca un model de predare prin care toți elevii, indiferent de capacitatea lor, învață împreună într-un singur mediu.

Scopul unui mediu de educație incluzivă este acela de a asigura că toți elevii sunt tratați echitabil și au șanse egale. Într-un mediu educațional incluziv, diversitatea și unicitatea elevilor ar trebui acceptate fără discriminare.

Elevii sunt adesea discriminați pe diverse considerente, precum: dizabilitățile, rasa, sexul, venitul gospodăriei lor sau limba pe care o vorbesc. Educația incluzivă are ca scop combaterea discriminării tuturor elevilor.

Studiile au arătat că numărul elevilor cu dizabilități cunoscute este în creștere. Trebuie să fim capabili să găzduim acești elevi, să le oferim acces egal, deoarece toți au dreptul la educație.

Lucrul cu un elev cu dizabilități din spectrul autismului sau alte tulburări comportamentale este extrem de dificil și necesită o abordare anume. Este nevoie de măiestrie didactică, răbdare, dar și formarea unor competențe de lucru cu acești copii. Profesorii trebuie să participe la diferite cursuri pentru a-și îmbunătăți abilitățile de comunicare, de proiectare a unor activități de învățare adaptate. De asemenea, este nevoie de integrarea lor în colectiv, iar acest lucru este uneori dificil de realizat.

Modalități de implementare a educației incluzive

Învățarea prin cooperare

O modalitate excelentă de a implementa educația incluzivă în sala de clasă este prezentarea sarcinilor și activităților într-un mod care încurajează învățarea prin cooperare. Învățând în grupuri, toți elevii au posibilitatea de a participa. Prin aceste activități vor putea, de asemenea, să dezvolte abilitățile sociale, să se conecteze între ei. Învățarea în grup nu aduce beneficii doar celor cu dizabilități sau diferențe de comportament. Încurajează toți studenții să lucreze alături de o serie de persoane diferite și încurajează și mai mult incluziunea.

Instruire de specialitate

Pentru a fi sigur că profesorii creează cel mai bun mediu de învățare posibil, aceștia ar trebui să fie echipați cu instrumentele și formarea necesare. Dacă se dorește incluziunea elevilor, îmbunătățirea competențelor și dobândirea de formare suplimentară ar fi foarte benefice.

Cursurile și formarea referitoare la incluziune sau diversitatea elevilor pot fi de mare ajutor pentru dobândirea de sfaturi, tehnici și strategii. Instruirea în domenii ale problemelor elevilor, cum ar fi conștientizarea traumei, autismul sau CES (cerințe educaționale speciale) se poate dovedi incredibil de utilă. Urmând aceste cursuri, profesorii dobândesc instrumentele necesare pentru a face față luptelor cu care se pot confrunta elevii.

Sarcini și lecții adaptate

Pentru elevii cu dizabilități vizibile sau dificultăți de învățare, predarea tradițională nu asigură o instruire eficientă. Curriculum-ul ar trebui modificat pentru a se adapta acestora și pentru a face lecțiile mai versatile. Acest lucru se realizează făcând lecțiile mai captivante, pentru a menține elevii implicați.

Este important să cunoaștem elevii și să ținem cont de nevoile lor specifice. Este important să ne asigurăm că toți elevii sunt implicați în lecții și participă activ la sarcini. Dacă identificăm o problemă cu implicarea elevilor, luăm în considerare revizuirea rezultatelor învățării preconizate și modul în care putem lua măsuri pentru a ne adapta lecțiile pentru a explora noi abordări.

Metode de evaluare adaptate

Evaluarea muncii tuturor elevilor în același mod nu este întotdeauna cea mai bună modalitate de a aborda notarea. Unii copii se pot descurca greu cu anumite tipuri de sarcini sau abia reușesc să-și pună gândurile pe hârtie.

Când oferim explicații suplimentare elevilor, ne asigurăm că acesta este clar și ușor de înțeles pentru elev și verificăm cu ei dacă înțeleg sugestiile.

Poate fi benefic pentru elevi să vadă exemple de munca altora sau încercări de evaluări, totuși nu e nevoie să comparăm rezultatele. Ultimul lucru pe care vrem să-l facem este să avem un impact negativ asupra încrederii elevilor și astfel, să îi facem să regreseze și să nu depună toate eforturile în efectuarea temelor pentru acasă și la clasă.

Nu trebuie să transformăm notarea și evaluarea într-un exercițiu competitiv pentru elevi. Comparațiile între egali nu fac decât să limiteze și mai mult potențialul nerealizat în prezent.

Materiale suplimentare

Elevii cu dizabilități vizibile sau ascunse, precum și pentru cei care au nevoie de un pic de sprijin suplimentar s-a dovedit utilă folosirea materialelor suplimentare. Majoritatea elevilor, chiar și cei care par extrem de atenți, se vor lupta să absoarbă informații doar din vizionarea sau ascultarea unei lecții.

Pentru a ajuta elevii cărora le este mai greu să înțeleagă conținutul lecției, profesorii pot relua anumite subiecte sau pot alocă mai mult timp pentru recapitularea lecțiilor, pentru ameliorare. De asemenea, putem oferi elevilor manuale suplimentare sau fișe de ajutor sau chiar să înregistram lecția și să o punem la dispoziție pentru ca aceștia să recapituleze acasă.

Dezvoltarea profesională continuă, colaborarea cu colegii și comunicarea deschisă cu elevii și părinții sunt vitale pentru a aborda aceste provocări. Pe măsură ce peisajul educațional continuă să evolueze, profesorii trebuie să rămână adaptabili, inovatori și angajați să cultive potențialul fiecărui elev. Procedând astfel, ei joacă un rol esențial în pregătirea următoarei generații pentru succes în lumea dinamică a acestui secol.

Ștefan este elev în cls a 7a al școlii gimnaziale Nicolae Bălcescu

Ploiești. Din punctul de vedere al comportamentului și a activității școlare, Ștefan are deficit de atenție, nu se poate concentra, face adesea greșeli din neglijență, nu ascultă până la capăt, atunci când i se adresează cineva, nu finalizează singură sarcinile și evită efortul intelectual susținut. În ore prezintă neastâmpăr, vorbește excesiv, se agită, întrerupe persoanele care vorbesc și nu-și așteaptă rândul la răspuns.

Ștefan se agită sau se foiește, se ridică de pe scaun, are dificultăți în a-și organiza sarcinile.: El este ușor distras de zgomotele exterioare sau de mișcarea celorlalți elevi și nu poate să continue orice sarcină, fie din motivul că uită sarcina, fie din motivul neputinței de a se concentra.

Atitudinea față de mamă și cadrul didactic este adesea ostilă, nesupusă și sfidătoare, manifestându-se zgomotos și deranjând ceilalți elevi.

În clasă sunt doar elevi cu cerințe educaționale speciale și permanent sunt „motive,, de distragere a atenției și interesului de muncă școlară. Mama este suportul cheie în achizițiile școlare al lui Ștefan, care îl sprijină în orice moment al programului școlar, dar și acasă, fapt remarcat în calitatea și conținutul temelor lui Ștefan.

Elevul nu lipsește de la școală și se constată valorizarea puternică a școlii de către familia de plasament,.

Prezintă dificultăți de adaptare în colectiv, își manifesta nemulțumirea față de atitudinea celorlalți prin violență .

Ștefan nu poate coopera în timpul activităților de grup, capacitatea de înțelegere a mesajelor este scăzută, are nevoie de exolicatii suplimentare.

Manifestă interes deosebit pentru tehnologii digitale.

I se va da mai multă atenție în cadrul activităților pentru a i stârni interesul pentru și pentru a i menține trează atenția timp îndelungat.

CARACTERIZAREA ELEVEI ANA MARIA P.

PROFESOR ÎNV. PRIMAR BREJAN MARIA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "SFÂNTUL VASILE", MUNICIPIUL PLOIEȘTI

Copilul locuiește împreună cu mama și bunicii din partea mamei.

Relațiile afective din familie pot fi definite ca fiind calme, în care predomină încrederea și respectul, înțelegerea deplină între adulți și copil.

Copilul este dezvoltat armonios, în limitele specifice vârstei. Are o bună capacitate de învățare și un potențial creativ, este sânguincioasă.

Are formate și utilizează cu succes operațiile generale ale gândirii, dar și pe cele speciale implicate în însușirea cunoștințelor școlare, cum sunt operațiile aritmetice. Față de munca proprie manifestă sociabilitate, sinceritate și responsabilitate în orice situație.

Conduita în grupul de copii este una obișnuită, are prieteni și este un model pentru ceilalți în ceea ce privește pasiunea ei pentru cărți și desen. Este politicoasă și are un comportament adecvat atât în timpul activităților cât și în pauze.

Din clasa pregătitoare până în prezent rezultatele elevei la învățătură și purtare sunt foarte bune.

Am realizat o colaborare foarte bună cu mama copilului: a susținut o activitate cu elevii clasei întâi în cadrul programului "Școala Altfel", a participat la toate întâlnirile cu părinții, a însoțit copilul în excursiile organizate.

A LUCRA CU ELEVII CU CES - OPORTUNITATE DE DEZVOLTARE SAU MOTIV DE STRES PENTRU PROFESOR

PROF. COSAC AURORA,

ȘCOALA GIMNAZIALĂ COMUNA FLOREȘTI

Orice absolvent al unei facultăți care pregătește potențiali profesori și care alege să urmeze o carieră didactică, va fi pus mai devreme sau mai târziu în situația de a avea printre elevi, unul sau mai mulți copii cu CES. O experiență înedită pe care o poate percepe ca pe o oportunitate de dezvoltare personală sau ca un motiv de stres ce îl poate bloca în propria devenire. Depinde de fiecare cum alege să se raporteze la situația de învățare.

Pornind de la ceea ce știe prin experiența academică și din poziția de profesor, pentru a atinge obiectivele propuse, acesta poate construi un plan de acțiune în mai mulți pași:

- Cunoașterea teoretică a specificului nevoii speciale a copilului. O serie de cărți, documente și studii despre școala incluzivă, despre motivarea învățării îi pot veni în ajutor: Gherguț A., *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată*, Vrăjmaș T., *Învățământul incluziv*, Sobel D. și Alston S., *The Inclusive Classroom: A new approach to differentiation*, Bloomsbery Education, 2001, *Clasificarea Internațională a funcționării, dizabilității și sănătății*. Organizația Mondială a Sănătății. Geneva, 2001, Oakley B., Sejnowski T., McConville A., *Învață să înveți*, Arhid. Adrian Sorin Mihalache, *Ești ceea ce trăiești* etc.
- Studiarea legislației în vigoare, care urmărește [organizarea serviciilor de sprijin educațional pentru copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă](#).
- Stăpânirea programei în vigoare a materiei pe care o predă, o bună pregătire psihopedagogică.
- Discutarea cu familia și construirea unui plan de conlucrare profesor- familie-consilier-direcțiune pentru a cunoaște cât mai bine și a împlini nevoile speciale, individuale ale copilului.
- Construirea unei relații profesor- copil bazate pe respect, pe răbdare, acceptare, ca să nască o stare de bine pentru toți.
- Experimentarea și găsirea strategiilor didactice potrivite, care să nu defavorizeze niciun elev.
- Efectuarea de activități extracurriculare diversificate, care să permită copilului cu CES să se integreze mai ușor în colectiv.
- Adaptarea subiectelor legate de problematica elevilor CES la ora de dirigenție, pentru a ajuta restul colectivului de elevi să înțeleagă implicațiile intelectuale, fizice, emoționale ale copilului cu CES.
- Respectarea de către profesor a unui regim de somn echilibrat. Meseria de dascăl este una solicitantă. A lucra cu elevii CES necesită multă energie, iar odihna îi permite profesorului să dea randament maxim.

- Parcurgerea de cursuri, participarea la seminarii, ateliere, conferințe, activități în cadrul catedrei, având ca temă elevii cu CES, pentru a descoperi și alte experiențe asemănătoare, dublate permanent de metacogniție, pentru a-și îmbunătăți capacitățile.

Iată și o serie de activități care pot ajuta un elev cu CES să se adapteze, să se înțeleagă, dar și să fie înțeles și acceptat, activități care încearcă să răspundă la întrebarea: *Cum pot să fac fiecare elev din clasa mea să învețe mai ușor?*

- La orele de literatură de la clasa a-V-a pot fi lecturate fragmente sau texte integrale având ca temă/ personaj un copil cu dizabilități, defavorizați etc.: „*Războiul care mi-a salvat viața*” de K.B. Bradley, „*Minunea*”, de R.J.Palacio, *Oscar și Tanti Roz*, de E.E.Schmitt, *Eu sunt Malala*” etc. Se vor purta discuții scurte pentru a se evidenția tema și mesajul operei.
- La clasa a-VI-a, lectura textului narativ literar *Di. Goe...* poate fi dublată de vizionarea ecranizării schiței, pentru a face materialul mai ușor de înțeles.
- La clasa a-VII-a, pornind de la persoana Annei Frank și de la lectura fragmentelor de jurnal, elevii țin jurnalul clasei, pe rând, câte o zi, fiecare zi având o altă perspectivă, pentru a evidenția că observăm și exprimăm diferit realitatea.
- La clasa a-VIII-a pot fi purtate discuții cu tipar argumentativ pe teme multietnice, pornind de la opera *Take, Ianke și Cadâr*.
- La clasa a-VIII-a, discuția pe baza valorilor culturale va scoate în evidență faptul că atitudinea unora față de ceilalți se formează în mediul cultural care trebuie să transmită ideea că nimeni nu este mai important decât celălalt.
- Copiii pot lucra pe echipe sau în perechi pentru a căuta expresii echivalente celor din română, în altă limbă, dacă în clasă sunt copii de altă naționalitate/ vorbitori nativi ale unei alte limbi.

Nu trebuie să uităm că toți trecem prin școală, dar parcursul este personalizat. Putem avea doi copii care au aceeași încadrare CES, dar fiecare copil este unic, iar abordarea lor se face diferențiat, cu tact, fără ca elevul să simtă unicitatea sa ca pe un stigmat. Atitudinea profesorului care lucrează cu un elev cu CES trebuie să fie aceeași, una flexibilă, creativă, empatică, motivantă, să dezvolte virtuțile copiilor. În plus, însuși profesorul trebuie să fie educabil, să facă din situația dată un context de dezvoltare personală. Subiectul elevilor cu CES este unul

dinamic, racordat la noile cercetări privind funcționarea creierului, la studiile tipurilor de nevoi speciale, de aceea profesorul trebuie să fie mereu conectat la orice posibilitate de cunoaștere a subiectului, pentru a acționa în cunoștință de cauză.

Evoluția unui copil CES se face treptat, în pași mici, cu perseverență din partea profesorului. Ambii, profesorul și elevul trebuie să dea un sens efortului depus pentru a elimina stresul, teama de eșec și sentimentul insatisfacției. Pentru asta, profesorul trebuie să iasă din el înspre copil, conștient că are în fața sa un om în devenire, cu limitele sale. Educația cu iubire și smerenie aduce bucurie și este unica soluție de a da sens întregului act educațional. A-ți permite, ca profesor, să te descoperi, să îți cunoști și să îți depășești limitele ajutând un copilul cu CES să evolueze, este rezultatul unui permanent act de voință, de metacogniție și de auto-întărire a motivației.

BIBLIOGRAFIE

Gherguț A., *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată*, Editura Polirom Iași, 2001

Arhid. Mihalache A.S., *Ești ceea ce trăiești*, Editura Trinitas, 2019 etc.

Oakley B., *Mindshift, învață să înveți altfel*, Editura Curtea Veche, 2018

Oakley B., Sejnowski T., McConville A., *Învață să înveți*, Editura Curtea Veche, 2020

Vrăjmaș T., *Învățământul incluziv*, Editura Aramis, 2001.

TOȚI PENTRU UNUL ȘI UNUL PENTRU TOȚI: ESENȚA EDUCAȚIEI COLECTIVE ȘI A ÎNVĂȚĂRII

DIACONU LAURA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "SFÂNTUL VASILE", MUNICIPIUL PLOIEȘTI

Educația este o forță puternică ce modelează indivizii și societățile, iar conceptul "toți pentru unul și unul pentru toți" cuprinde esența unei abordări holistice în învățare. Această frază, adesea asociată cu solidaritatea și unitatea, găsește o aplicație profundă în domeniul educației, evidențiind interconexiunea dintre elevi și căutarea colectivă a cunoașterii.

La bază, conceptul "toți pentru unul" subliniază importanța unui mediu de învățare centrat pe ideea de sprijin și colaborare. Într-o lume care devine tot mai interconectată, stimularea unui sentiment de comunitate în mediile educaționale este crucială.

Atunci când elevii se adună, împărțind idei și experiențe, aceștia contribuie la realizarea unei bogate „broderii” de perspective care îmbunătățește procesul de învățare.

Învățarea colaborativă promovează o înțelegere mai profundă a subiectelor, încurajează gândirea critică și pregătește indivizii pentru complexitățile lumii moderne.

Invers, conceptul "unul pentru toți" pune accentul pe responsabilitatea fiecărui elev față de călătoria de învățare colectivă.

Fiecare individ aduce la masă un set unic de talente, experiențe și idei. Recunoașterea și aprecierea acestei diversități este esențială pentru crearea unei experiențe educaționale complete.

Când elevii adoptă ideea că progresul lor este interconectat cu cel al colegilor lor, se stimulează o cultură de susținere reciprocă și creștere.

Clasa devine un microcosmos al societății, unde indivizii învață nu doar din manuale, ci și unii de la alții. În acest mediu de învățare interconectat, empatia și înțelegerea înfloresc, punându-se bazele unei societăți în care ideea de compasiune și dorința de a colabora cu ceilalți sunt primordiale.

Mai mult, beneficiile se extind dincolo de realizările academice; elevii dezvoltă abilități de viață esențiale precum lucrul în echipă, comunicarea eficientă și adaptabilitatea, toate acestea fiind de nepretuit într-o lume cu evoluție rapidă.

Conceptul "toți pentru unul și unul pentru toți" se extinde dincolo de pereții sălii de clasă pentru a cuprinde un „ecosistem” educațional mai larg, pledând pentru oportunități de învățare incluzive și accesibile pentru toți, indiferent de context sau circumstanțe. Angajamentul față de educația universală asigură fiecărui individ șansa de a contribui la progresul colectiv al societății, promovând astfel o lume mai dreaptă și mai bună.

În concluzie, "toți pentru unul și unul pentru toți" înseamnă de fapt esența unei educații și a unei învățări colective ce presupune o înlocuire a abordărilor individualiste cu modele ce au la bază ideea de INTERCONECTARE, COLABORARE, SPRIJIN și EMPATIE.

Adoptând această filosofie, noi, oamenii deschidem calea către un viitor în care căutarea cunoașterii devine un efort comun, îmbogățind nu doar viața fiecărui individ în parte, ci și structura societății ca întreg.

Educația incluzivă? Un fel de predare simultană, mă gândeam eu acum câțiva ani, când au apărut primele cazuri de copii cu CES în școala noastră. Cu timpul mi-am dat seama că nu este numai atât, este un fenomen mult mai complex, dificil de soluționat, care implică mulți factori.

În primul rând, a trebuit să înțeleg, să accept că trebuie să schimb ceva în relația mea, ca profesor, cu elevii care aveau diverse probleme emoționale, să mă apropii mai mult de ei, să le cunosc problemele. A trebuit să mut accentul de pe partea științifică a profesiei mele pe cea pedagogică și psihologică. Am început să studiez, să mă informez despre autism, ADHD și alte tulburări de acest gen. M-am înscris la cursuri de formare în acest domeniu. Am început să învăț.

Poate părea ciudat ceea ce spun, dar am învățat inclusiv de la elevi. Astfel, am învățat să nu mai fiu deranjată de sunetele pe care le scotea în continuu o elevă cu probleme emoționale. La început, mi-a fost extrem de greu să le ignor, însă, văzând că elevii nu erau deranjați deloc, parcă nu o auzeau, am început să abordez diverse metode, astfel încât să nu mă mai deranjeze. I-am dat diferite sarcini în clasă, am solicitat-o mai des, am lucrat mai mult pe perechi și în grup, includând-o și pe ea. Treptat, am observat că nu mă mai deranjează atât de tare și că se poate crea un mediu propice învățării.

Sunt însă și clase mai puțin tolerante. Acolo a trebuit să lucrez mai mult pe partea psihologică, emoțională. I-am învățat pe elevi să îi respecte pe cei din jurul lor, să fie empatici, să accepte diversitatea. Toți elevii, indiferent de diferențele lor individuale, au dreptul la educație de calitate. Am organizat jocuri de rol, ne-am pus în papucii celuilalt și am analizat ceea ce simțeam. Apoi schimbam ceva în atitudinea noastră, ca să nu ne mai simțim ignorați sau ironizați când interpretăm rolul colegului. Am lucrat pe grupuri, i-am integrat și pe cei cu CES. De asemenea, activitățile artistice au contribuit la formarea unei comunități școlare coezive, în care fiecare elev s-a simțit acceptat și valorizat. S-au dezvoltat astfel abilitățile sociale și emoționale ale elevilor, s-au construit relații pozitive între ei, s-a creat o atmosferă de învățare incluzivă. Prin încurajarea unui mediu de învățare care să abordeze nevoile specifice ale fiecărui elev, am promovat înțelegerea, acceptarea, empatia și colaborarea între toți membrii comunității școlare. În acest context, am simțit că noi, profesorii, avem un rol esențial în implementarea cu succes a educației incluzive.

Unul dintre aspectele dificil de abordat ale educației incluzive este personalizarea procesului de învățare. Trebuie să adoptăm o abordare individualizată pentru fiecare elev, având în vedere diferențele lor cognitive, emoționale și sociale. Pe baza evaluării inițiale, am dezvoltat planuri individualizate de învățare pentru elevii cu nevoi speciale. Aceste planuri au inclus obiective specifice, strategii adaptate, și resurse personalizate pentru a răspunde nevoilor elevilor într-un mod adaptat.

Prin oferirea unor activități și materiale variate, ne-am asigurat că fiecare elev are acces la înțelegerea și aplicarea conținutului în funcție de propriile capacități și de ritmul de învățare. Tehnologia modernă mi-a fost de ajutor în acest sens. S-a dovedit a fi o metodă eficientă pentru a adapta materialele de învățare la nevoile specifice ale fiecărui elev. Există

resurse online care pot oferi suport suplimentar, facilitând înțelegerea conținutului pentru elevii cu diverse capacități.

Oferta de activități și proiecte flexibile le permite elevilor să-și exprime interesele și să-și dezvolte abilitățile într-un mod care le este accesibil. Noi, profesorii, le-am oferit opțiuni variate pentru a susține participarea activă și angajarea fiecărui elev în funcție de aptitudinile și preferințele lor.

Procesul de evaluare a trebuit, de asemenea, adaptat, pentru a ține cont de nevoile individuale ale elevilor. Astfel le-am oferit timp suplimentar la teste, am utilizat alte metode de evaluare, am oferit feedback adaptat pentru a sprijini progresul continuu al elevilor.

Am înțeles că personalizarea procesului de învățare în cadrul educației incluzive nu doar că răspunde nevoilor diferite ale elevilor, ci și încurajează un mediu de învățare care să celebreze diversitatea și să promoveze o atitudine pozitivă față de învățare.

Să nu credeți însă că nu mi-a fost greu!... De multe ori, am avut nevoie de suportul specialiștilor în educație specială. Printr-o comunicare deschisă și cooperare cu aceștia, dar și cu ceilalți profesori, am putut identifica mai rapid nevoile elevilor și am dezvoltat strategii personalizate pentru a răspunde acestor nevoi. Nu de puține ori, m-au ajutat în alegerea metodelor de predare și în gestionarea clasei, adaptate diversității elevilor. Mi-au oferit sfaturi și resurse, m-au sprijinit în abordarea unor situații specifice și în îmbunătățirea practicilor educaționale. Specialiștii în educație incluzivă au fost invitați să participe la ședințe cu profesorii, pentru a oferi perspectiva lor și pentru a colabora în dezvoltarea de strategii constructive pentru elevi.

Un alt factor foarte important în educația incluzivă este reprezentat de părinți. Implicarea dumnealor în procesul educațional este esențială. Aici vorbesc nu numai despre părinții elevilor cu CES, ci despre toți părinții. Am observat, am înțeles că este extrem de greu pentru un părinte să accepte că fiul său/ fiica sa are nevoi educaționale speciale. Este foarte dificil să vadă că nici măcar rudele nu îi acceptă copilul. Ce să mai vorbim despre părinții colegilor de clasă? Aici am intervenit noi, profesorii, învățătorii, diriginții, încercând să îi determinăm pe aceștia să își schimbe atitudinea față de cei diferiți de copiii dumnealor. I-am încurajat să fie toleranți, să le permită copiilor să se joace și cu cei care au probleme, ba chiar să îi susțină în acest sens. Cred că este o problemă a societății noastre această distanțare față de cei care au nevoi speciale. Le-am explicat, le-am dat exemple de copii care sunt foarte prietenoși cu cei cu CES, care și-au dezvoltat abilitățile sociale și emoționale; adică este un plus și pentru ei. Sunt pregătiți astfel pentru viață, pentru relaționarea cu ceilalți. Am costatat că numai printr-un parteneriat solid cu părinții și cu specialiștii, elevii pot fi sprijiniți în atingerea potențialului lor maxim.

Care este concluzia? Educația incluzivă reprezintă un fenomen complex, dificil, din punctul meu de vedere, dar și un pas esențial către un sistem educațional mai echitabil și mai adaptabil la diversitatea umană. Noi, profesorii, avem un rol central în implementarea cu succes a acestui model, adoptând strategii personalizate, colaborând strâns cu specialiștii și cu părinții, promovând dezvoltarea abilităților sociale și emoționale ale elevilor, învățând.

În societatea actuală se spune că trebuie să ne facem viața noastră cât mai ușoară fără să trebuiască să ne adaptăm unor norme sociale, ci doar să ne acceptăm pe noi înșine. Această acceptare a propriei persoane și a celor din jurul nostru de unde apare? Ne naștem capabili să îi înțelegem pe ceilalți sau să îi acceptăm pe cei din jurul nostru cu bune și cu rele? Ca profesorii putem mereu să ne înțelegem elevii și să ne adaptăm nevoilor acestora?

În pregătirea noastră ca profesori suntem învățați că trebuie să ne adaptăm explicațiile, atitudinea pentru fiecare elev. Fiecare elev fiind diferit, ar trebui să înțelegem cel puțin 20 de persoane. Din păcate noi nu suntem învățați să ajungem să ne cunoaștem elevii, de multe ori, din lipsa timpului, o facem doar din perspectiva materie pe care o predăm. Acest lucru nu ne oferă prea multe informații despre pasiunile elevilor noștri astfel nu îi putem atrage mai ușor spre materia pe care o predăm .

Personal consider că termenul acceptare poate să apară și să descrie mai multe situații din viața de elev sau de profesor, cele două fiind în strânsă legătură. Voi povestii despre aceste lucruri delimitându-le prin câte un titlu relevant pentru fiecare paragraf.

- Acceptarea propriilor cunoștințe/ capacități de către un elev

Cei mai mulți elevii trebuie încurajați să își depășească nivelul la care au ajuns, să aibă încredere în ei că pot să dobândească anumite cunoștințe, abilități. Din păcate, în societatea noastră se promovează persoane care dau dovadă de o educație destul de precară, cu un bagaj de cunoștințe mediu. Acest lucru fiind văzut de foarte mulți copii și adolescenți, ei consideră că uneori este suficient să înveți doar strictul necesar de la anumite materii, sau deloc, de obicei cele care din care nu dau examene. Am observat că apare mai des întrebarea „Și la ce îmi folosește mie că știu asta?”. Aceasta nu este pusă doar pentru a afla scopul practic al teoriei învățate, ci doar ca să afle dacă are sens să învețe ceva sau nu. De multe ori, la matematică, întrebarea este pusă în următorul mod: „Apare acest lucru la examen?” sau „În afară de examen, mă ajută asta la ceva?”. Din punctul de vedere al matematicii, presiunea resimțită de elev din cauza examenelor se reflectă într-o reticență în a afla alte teorii, informații, curiozități care nu intră la examen. Am auzit de câteva ori: „Dacă nu intră la examen înseamnă că pot să nu învăț asta!” sau „Dacă nu intră la examen pot să nu notez asta?”.

O problemă întâlnită deseori la generația actuală de elevii (comparativ cu generația mea – cam cu 10 ani în urmă) este cea că elevii nu mai au răbdare cu ei înșiși. De multe ori ei doar se uită la un exercițiu, li se pare că nu o să reușească să îl termine și afirmă că ei nu știu, fără ca măcar să citească complet enunțul sau să încerce să rezolve problema dată. Acest lucru se datorează unei „acceptări” a faptului că nu trebuie să știm totul, că dacă o dată nu am înțeles cum se aplică o noțiune, nu o să reușesc să o aplic nici următoarele dați.

Cum îl ajutăm un elev aflat într-o situație asemănătoare? Eu consider că ar trebui în primul rând să i se explice că e normal să nu înțeleagă din prima cum se aplică o noțiune, să fie încurajat să pună întrebări astfel încât să i se explice, iar apoi să vadă cât mai multe exemple astfel încât să nu se mai sperie și să poată să își creeze un algoritm de rezolvare. Am observat că foarte mulți elevi învață să aplice un algoritm pentru rezolvarea unei probleme după ce îl văd pus în practică în cadrul unui exemplu.

- Acceptarea colegilor care au anumite probleme/ situații speciale

În foarte multe clase apar situațiile în care elevii râd unii de alții. De multe ori se leagă de modul cum se îmbracă, cum se comportă, cu ce se ocupă părinții lor, dacă răspund la anumite ore. Mulți elevii nu înțeleg că de fapt îngreunează situația colegilor lor prin faptul că fac anumite glume.

Anul acesta am două clase de a 8-a la matematică, în fiecare clasă există câte un copil cu CES. În clasa A, elevii îl acceptă pe copilul X, fără să râdă de el. Ei s-au obișnuit cu faptul că colegul lor poate să se comporte uneori puțin mai copilărește ca ei. Ei îl ajută (verifică) să ajungă la tatăl lui în cazul în care nu se simte bine. Am observat că în pauze X stă mai mult singur privind desene pe telefon. În timpul orelor colegele lui de bancă îl ajută dacă rămâne în urmă. Elevii clasei A au primit explicații despre starea colegului lor și au fost încurajați să se comporte frumos cu acesta.

În clasa B, eleva Y are o deficiență de auz. Ea stă singură în bancă. Y ar trebui să poarte în permanență aparat auditiv, dar ei nu îi place. Ea nu are prieteni în clasă, deoarece ea vine la școală doar când vrea, scrie doar dacă vrea și răspunde la ore doar dacă vrea. De multe ori, colegii râd de ea deoarece ea nu îi bagă deloc în seamă și îi ignoră. Nu îmi este clar dacă ea s-a autoizolat sau colegii au izolat-o. Dirigintele le-a explicat că ei trebuie să se înțeleagă, să încerce să se pună în locul celuilalt, să se ajute unul pe altul.

În fiecare clasă elevii au fost îndrumați și învățați cum să se comporte cu colegii lor, dar doar într-o singură clasă aplică aceste sfaturi. Deci din punctul meu de vedere, acceptarea celorlalți provine și din educația făcută acasă, cei 7 ani de acasă, nu doar din educația primită la școală.

- Acceptarea de către profesor a faptului că un elev are nevoie de atenție sporită (/ ajutor sporit) și oferirea acesteia

În clasa A, din povestirea anterioară, sunt 38 de elevii. Fiecare dintre ei vrea să primească atenția profesorului, așa că este puțin mai dificil pentru un cadru didactic să se asigure că elevul X a înțeles lecția. Din fericire, elevul Y reușește să își însușească anumite cunoștințe de bază destul de frecvent.

Pentru un profesor este dificil în anumite momente să se gândească cum să predea o lecție astfel încât să includă și elevii cu CES. De multe ori un profesor dacă nu știe exact de ce suferă un elev, nu poate să înțeleagă deficiența acestuia și să găsească metode prin care să îl ajute să participe la ore și să învețe.

Eu consider că acceptarea, celor din jurul nostru care sunt diferiți, poate provenii din educația primită de la părinți, din propria experiență sau chiar din educația morală primită la școală. Acceptarea propriei persoane se poate face pornind de la sfatul cuiva, dar trebuie făcută de fiecare individual prin căpătarea încrederii în forțele proprii și o bună cunoaștere a sinelui.

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "TOMA CARAGIU", MUNICIPIUL PLOIEȘTI

Potrivit UNESCO(2009) **procesul continuu** care vizează să ofere *educație de calitate pentru toți*, respectând, în același timp, *diversitatea și diferitele abilități și necesități, caracteristici și așteptări de la învățare ale elevilor și comunităților, eliminând toate formele de discriminare* este denumit **educație incluzivă**, specifică Traian Vrăsmaș în articolul „Educația persoanelor cu dizabilități. viziuni, politici și curriculum” din „Revista de pedagogie” (2018), evidențiind complexitatea noțiunii care poate genera confuzii atunci când se încearcă definirea ei prin raportare la educația integrată.

Același principiu a stat și la baza unui proiect inițiat de UNICEF România, în 2014, și aplicat în județul Bacău unde „nu se întâmpla nimic” sub titulatura „Pachetul Educație incluzivă de calitate”. Prezentarea pașilor și rezultatele acestui proiect a fost adus la cunoștința publicului printr-un documentar în vara anului 2019 care conține mărturii de la toți factorii implicați în derularea proiectului: Ministerul Educației Naționale, autorități județene și locale, ONG-uri, directori și profesori, părinți, tutori și elevi. Acesta ce a vizat **diversitatea, necesitățile, caracteristicile elevilor și ale comunității** care se confruntau cu o rată semnificativă a abandonului școlar. Cauzele principale ale acestui fenomen erau : sărăcia și plecarea părinților la muncă în străinătate.

Statisticile arătau că peste 300.000 de copii nu merg la școală, nivelul abandonului școlar era foarte ridicat, chiar și cei care frecventau școala, în procent de 40%, nu întruneau standardul minim de cunoștințe la vârsta de 15 ani. Aceste informații sunt date chiar de Pieter Bult –reprezentantul UNICEF în România.

Proiectul a fost implementat, pentru început, în 51 de structuri școlare din județul Bacău și a motivat profesorii, primarii, consiliile locale, părinții, bunicii să ia parte la acest program sub forma cursurilor formale și nonformale. Cu toate că profesorii și autoritățile locale cunoșteau fenomenul nu erau motivați să afle adevăratele motive pentru care erau din ce în ce mai puțini elevi în sălile de clasă.

Activitățile proiectului au pornit de învățământul preșcolar până la cel gimnazial. Dacă cele mai multe proiecte la care au participat cadrele didactice vizau, în principal, formarea lor, de data aceasta paleta participanților s-a extins. Cursurile au avut ca tematică: nondiscriminarea, Holocaustul, istoria romilor, educația parentală etc. Astfel, în susținerea sesiunilor de lucru au venit: *Step by Step*, Agenția *Împreună*, Asociația *HoltIS*, *Institutul de Științe Educației*, *ARACIP*.

Inițial, directorii școlilor, selectate pentru proiect, au venit cu diferite critici legate de inutilitatea altor cursurilor de formare. Rezultatele au început să se observe la profesori, chiar unul dintre cei implicați (Daniela Marin) a susținut că si-a schimbat optica în legătură cu orele clasice și și-a adaptat modalitatea de lucru în funcție de necesitățile elevilor- întreruperea activității de învățare clasică cu performarea unei activități nonformale care a dus la implicarea elevilor și energizarea acestora pentru următoarele sarcini de lucru.

Pe lângă profesori, cei „chemați” la cursuri au fost părinții și tutorii. Au fost învățați să își gestioneze emoțiile, momentele de furie și să abordeze diferit felul în care interacționează acasă cu elevii. Astfel, relația școală- părinte a devenit mult mai strânsă, a legat comunitatea și

rezultatele elevilor s-au îmbunătățit. Cerințele centrate pe nevoile elevului au devenit mai realiste, iar abordarea diferită a mers spre ajutarea elevului, în momentele dificile, nu spre criticarea și „pedepsirea prin notă”.

Activitățile au fost realizate prin microgranturi, scrise de fiecare școală cu specificul ei, și finanțate de către UNICEF cu sume cuprinse de la 5.000-15.000 de lei.

Schimbarea a avut loc pe mai multe planuri: unele școli au ajuns la zero cu abandonul școlar; unii elevi au reușit să iasă din localitatea de domiciliu, să viziteze un muzeu; au dispărut barierele profesor-elev; s-a schimbat maniera de abordarea a unei lecții și elevii au fost încurajați să își facă planuri de viitor, nu doar să fie încercați de sărăcie și de tristețe. De asemenea, s-a redus cu 70% abandonul școlar din comunitățile vizate și s-a dovedit că o abordare diferită la ore, implicarea familiei pot genera rezultate eficiente pentru o educație de calitate și pentru un viitor mai bun al elevului.

Scopul acestui program a fost ca să nu mai existe elevi care abandonează școala pentru că nu își permit financiar să participe la cursuri, materia nu e atractivă, nu se simt în largul lor la ore ori sunt vulnerabili, fiind cu dizabilități.

Documentarul realizat de UNICEF a fost impresionant prin: amploarea proiectului pus în aplicare în județul Bacău; perioada desfășurării acestuia și schimbările vizibile, reale ce au apărut în relația elev- profesor- familie-comunitate. Modul în care s-au implicat, beneficiarii acestui program, și-au dedicat timpul unei probleme stringente a învățământului actual dovedește că o educație incluzivă se raportează la necesitățile și abilitățile elevului, nu la un învățământ tradițional și ierarhic.

Surse bibliografice:

1. <https://www.unicef.org/romania/ro/pachetul-educa%C8%9Bie-incluziv%C4%83-de-calitate>.
2. Vrășmaș, Traian, *Educația persoanelor cu dizabilități. viziuni, politici și curriculum*, *Revista de Pedagogie*, 2018 (1), 25 – 45.

SUTE DE CUVINTE ȘI MAI MULTE...

PROF. ÎNV. PRIMAR MĂLĂESCU SORINA ELEONORA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ, COMUNA FÂNTÂNELE

MOTTO: „ Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?”

Mihai Eminescu – *Dintre sute de catarge*

Aceste versuri eminesciene și-au pus adânc amprenta în sufletul meu! Titlul, care este și primul vers al poeziei, simbolizează imensitatea aparentă a lumii înconjurătoare, aflată în contrast cu vulnerabilitatea ei, iar „sutele de catarge” pot fi distruse de forțe aflate dincolo de puterea noastră de a le controla. Și gândul m-a dus la munca unui învățător, iar „sutele de

catarge” au devenit sute de cuvinte. **Dintre sute de cuvinte rostite de un învățător zilnic, câte ajung la sufletul și mintea unui copil?**

O învățătoare spunea că și-a ales meseria, nu și copiii pe care îi avea în clasă. Cât adevăr a grăit! Orice învățător/profesor și-ar dori să aibă o clasă de elevi receptivi, creativi, atenți, conștiincioși, dornici să învețe, dar nu întotdeauna este așa. Noi suntem modelatori de suflete și de caractere și nu ne putem selecta „materialul” pe care îl avem de prelucrat.

Fiecare copil este unic și are dreptul la educație, indiferent de dizabilitatea pe care o are. Aici intervine „măiestria” noastră de a-l accepta, de a ne apropia de sufletul lui și de a-i da o șansă la educație.

Ross W. Green spunea în cartea sa „*Cum să îmbunătățim disciplina copiilor la școală*” că acei copii cu tulburări sociale, de comportament și emoționale „au nedezvoltate unele abilități de gândire esențiale” iar „copiii se comportă bine dacă pot”. Este de preferat comportamentul bun, dar numai dacă copilul are dezvoltate „aptitudinile necesare în acest sens”. Dacă acel copil nu are rezultate bune, atunci profesorii trebuie să identifice abilitățile care îi lipsesc copilului. Și doar atunci ei vor înțelege „de ce copilul este o problemă” și-l vor ajuta pe acesta să le deprindă.

În cartea „*Să înțelegem ADHD*” dr.Christopher Green și dr. Kit Chee prezintă sfaturi practice în vederea rezolvării manifestărilor ADHD precum și cauzele care determină disfuncțiile, îndemnând la o colaborare între părinți și cadrele didactice.

Dizabilitate- implicații asupra învățării

„ Dizabilitatea este definită ca o stare fizică, psihică sau mentală care limitează activitatea unei persoane, sub diferite forme. O persoană care are deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care pot îngreuna participarea deplină și efectivă cu ceilalți, este considerată o persoană cu dizabilități” (ONU- Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități).

Dizabilitatea este percepută și abordată în două moduri: medical și social.

Medical - sunt incluse persoanele cu dizabilități din perspectiva bolii sau a condiției lor medicale, acestea fiind dependente de ceilalți și având nevoie de tratament.

Social - se pune accent pe mediul social neadaptat nevoilor persoanelor cu deficiențe, de unde rezultă și dificultățile cu care se confruntă.

În România, copiii cu dizabilități au acces la diferite forme de educație. Copiii cu deficiențe medii, cu deficiențe de învățare și tulburări de limbaj, cu tulburări socio-afective sau de comportament sunt integrați în școli publice, beneficiind de serviciu educațional de sprijin.

Voi prezenta pe scurt informații despre specificul **ADHD** și implicațiile acestei dizabilități asupra procesului de învățare și interrelaționare cu cei din jur a copilului în cadrul educației inclusive.

„**ADHD**, tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție, este o afecțiune neuropsihică, marcată de probleme de atenție, concentrare, hiperactivitate și comportament impulsiv. Dacă nu este depistată și tratată corespunzător, poate perturba funcționarea școlară, socială, profesională” (www.adhd-institute.com).

Conform studiilor efectuate de oameni de știință, afecțiunea este mai des întâlnită la băieți decât la fete, raportul băieți: fete fiind 4.1. La băieți întâlnim în special hiperactivitate și impulsivitate, iar la fete, deficitul de atenție.

Dr.Christopher Green spunea că nu poate fi definită clar diferența dintre ADHD și un temperament normal, dar dificil. „ Mult timp ADHD a fost greu de identificat și afecta considerabil învățarea și comportamentul copiilor”.

Un copil cu ADHD are dificultăți în filtrarea informațiilor, își pierde uneori concentrarea, nu se poate organiza, nu își poate aminti amănunte, nu poate sta liniștit și nu-și poate controla impulsurile. Are tendința de a întrerupe vorbirea cuiva și a vorbi neîntrebat. De multe ori are probleme în privința interacțiunilor sociale.

Comportamentul copilului

- stări prelungite de anxietate;
- instabilitate afectivă;
- neacceptarea colaborării cu cei din jur, izolare;
- indiferență față de activitate;
- dereglări ale funcțiilor psihice: atenție, memorie, gândire.
- incapacitate de concentrare.

Particularități

Deficit de atenție

- își focalizează atenția pe perioade foarte scurte;
- când i se vorbește dă impresia că nu ascultă; este distras cu ușurință;
- rătăcește sau pierde cu ușurință obiectele personale;
- se plictisește ușor de orice tip de activitate.

Hiperactivitate

- neastâmpăr permanent, este incapabil să stea liniștit;
- nu-și găsește locul pe scaun;
- vorbește tare și mult;
- trănțește ușile, aruncă obiecte; peturbă liniștea clasei.

Impulsivitate

- nu poate aștepta rândul la joc;
- nu are răbdare, strigă;
- nu se conformează regulilor; nu respectă instrucțiunile;
- se bate des cu alți copii.

Intervenția profesorului/ Nevoi de sprijin

- este important ca elevul cu ADHD să se afle cât mai aproape de profesor;
- să aibă un coleg de bancă înțelegător, care îl poate ajuta;
- profesorul să îi ofere instrucțiuni suplimentare, după ce se adresează întregii clase;
- în vederea îmbunătățirii concentrării se recomandă încercarea de a reduce la maximum diferitele momente de distragere a atenției;
- dacă un copil are probleme cu concentrarea asupra sarcinii, îi poate fi de folos să se miște câteva minute (poate să aducă creioanele sau materialele sau să ștergă tabla);
- la anumit interval de timp, sa i se permite să se plimbe prin sala de clasa, fără a peturba activitatea altor copii;

- controlul comportamentului impulsiv și agresiv - acordarea unui timp mai îndelungat copilului aflat într-un acces de furie: copilul este sfătuit să numere până la 10 în timp ce respiră liniștit și cât mai profund, ori de câte ori are tendința de a se enerva prea ușor, să transmită un mesaj pentru alt grup de joacă și să revină;
- îmbunătățirea relației elevului cu ADHD cu colegii de clasă;
- susținerea și recompensarea permanentă cu laudă după îndeplinirea fiecărei sarcini, prin îmbrățișări calde și cuvinte de încurajare;
- interacțiuni non-verbale – o bătaie pe umăr, un zâmbet, un semnal pozitiv- îl poate ajuta pe elev să-și continue lucrul.

Fiecare copil are în spate o poveste, iar noi, dascălii, trebuie să o cunoaștem. Acceptând povestea copilului care suferă de ADHD și acordându-i sprijin constant, se vor îmbunătăți abilitățile, se vor construi aptitudinile de bază, va crește stima de sine și se va consolida sociabilitatea.

Și poate, dintre **sutele de cuvinte** rostite zilnic de noi, vor ajunge **mai multe** la sufletul și mintea lui. Pe lângă cuvinte să punem răbdare, empatie, perseverență, speranță...și multă dragoste.

Bibliografie:

1. dr. Christopher Green & dr. Kit Chee, *Să înțelegem ADHD*, Editura Aramis, 2009
2. Ross W. Green, *Cum să îmbunătățim disciplina copiilor la școală*, Editura Orizonturi, 2014
3. ONU- *Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități*.
4. www.adhd-institute.com
5. www.ejobs.ro Asociația Dicta
6. <https://mecc.gov.md> **incluziunea socioeducationala** a copiilor cu dizabilități în grădinița de copii

O POVESTE CU OCHI ALBAȘTRI...

PROF ÎNV PR MAGDA MIHAI

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „TOMA CARAGIU” PLOIEȘTI

O privire rece ca gheața mă privea încruntată de peste masă. Măinile încrucișate peste piept îmi dădeau de știre clar că sunt respinsă, că nu dorește sub nicio formă să lucreze. Mi-am adaptat tonul vocii și am întrebă-o cum o cheamă. Mi-a răspuns răstit, într-o propoziție eliptică: A. G. S-a ridicat apoi nervoasă și a început să umble prin încăpere. Privea pentru câteva secunde un obiect, apoi trecea la altul. Singurul lucru care i-a atras atenția și a făcut-o să se oprească o vreme a fost acvariul de pești...

Începusem deja să regret că cedasem rugăminții acelei femei micuțe cu ochii apoși. ”Doamna învățătoare, măcar să învețe să scrie și ea câteva cuvintele...”. Mi-am reamintit atunci de ce am cedat: copila cu ochii albaștri era un copil înfiat, iar această femeie avea două joburi pentru a putea să-i ofere tot sprijinul de care avea nevoie.

Am tras aer în piept și am început discuția de la acel acvariu de pești. Încet, încet am făcut-o să înțeleagă că eu nu îi sunt dușman, că nu vreau să îi fac niciun rău, iar privirea de gheață parcă s-a mai încălzit un pic. ”Aceasta este reacția copilului care se pune mereu în gardă”, mi-am spus. Cu greu, tot discutând despre pești, am reușit să o așez la masa de lucru. De atunci au trecut aproape doi ani.

În primele contacte pe care le-am avut cu această copilă, am discutat mult despre pești, vulpi, veverițe și... dinozauri. Era fascinată și atunci, și acum, de dinozauri. Nu știa să citească, dar știa denumirile științifice a zeci de specii de dinozauri. Mă bucuram că am găsit ceva prin care pot ajunge la ea: lumea animalelor. De altfel, primele caiete de lucru pe care le-am avut împreună, chiar așa se numeau: lumea animalelor în limba română și lumea animalelor în matematică.

Atunci nu reușea să stea pe un scaun mai mult de un sfert de oră, iar din acel sfert de oră, reușeam să ”lucrez” cam zece minute. Dacă doream să alcătuim, oral, o propoziție despre un iepuraș, ea dorea să îmi spună că, în urmă cu o zi, a fost în piață. În acele zile mi-am dat seama cum funcționează mintea acestor copii cu retard mintal sever. Cred și acum că mintea lor este ca o minge de ping-pong care sare pe o masă. Înveți în timp, cu greutate, să găsești traiectoria, însă, până se oprește din sărit, îți trebuie multă răbdare.

Am căutat atunci, cu multă insistență, un lucru care să îi placă, să o atragă, să dorească singură să treacă de bariera sfertului de oră. Am descoperit că îi place foarte mult să deseneze. Nu numai să coloreze, dar să și deseneze diverși dinozauri. Acesta a fost cu adevărat punctul de plecare. Am considerat că orice copil are un lucru, o activitate, care îi place suficient de mult ca să îl facă să dorească ca timpul să se dilate. De la desenarea unor dinozauri a fost un pas până la imaginarea unor povești legate de desen. Apoi am mutat centrul de greutate pe poveste, pe verbalizare. Întâi ne imaginam povestea, apoi o puneam în desen. Am învățat-o apoi să îndoieie foile, ca și cum ar fi fost o carte. ”O poveste pe mai multe pagini”, i-am spus. A fost extrem de încântată și, de fiecare dată când ne vedeam, aveam de citit în imagini o nouă poveste.

În clasa a doua, când eu am întâlnit-o pentru prima dată, G. știa toate literele. Putea transcrie, dar o făcea literă cu literă, fără a citi de fapt cuvântul. M-am folosit în acel moment de poveștile scrise în imagini de ea. Am scris mai întâi numele personajelor, apoi propoziții scurte despre ce au făcut acestea. În același timp, am folosit foarte multe jetoane cu diverse animale. Învățam să scriem literă cu literă ce animal este în imagine. De cele mai multe ori, greșea, însă eu citeam cu glas tare ce cuvinte scria ea și ne amuzam amândouă de ce cuvânt a ieșit! Deja, se enerva mai rar... spunea ”Așa am auzit eu...”. Mi-am dat seama însă că această propoziție era numai un scut..., un scut sub care ea își ascundea neputința.

Observând-o îndeaproape, mi-am dat seama că pot folosi cu succes învățarea prin recompense. Învățarea prin recompense înseamnă învățarea bazată pe recompense. Este un mecanism biologic care ne învață tot felul de lucruri despre lumea în care trăim, inclusiv cum să acționăm, cu cine să petrecem timpul și ce ar trebui să mâncăm. Când este valorificată de educatori, învățarea prin recompense poate fi un instrument puternic pentru a-i învăța pe copiii noi informații și comportamente. Astfel, dacă fetița din fața mea scria un cuvânt corect, ea putea colora acel animaluț de pe jeton. În timp, a învățat astfel să scrie singură, după autodictare cuvinte scurte, monosilabice.

În același timp, am început să îi scriu pe caietele diverse cuvinte cu litere mici de tipar. Orice nou exercițiu pe care îl propuneam, deși am fost foarte atentă să fie numai sub formă de joc, întâmpina din partea ei o rezistență. Progresele le-am văzut, pentru prima dată, când această rezistență a scăzut. În ziua în care a intrat întrebându-mă ”Azi ce ne jucăm?”, mi-am recunoscut mie însămi că mă aflu pe drumul cel bun. Acela a fost momentul când i-am făcut cunoștință, la modul serios, cu o carte. Am folosit cărți pentru clasele pregătitoare, cu multe imagini

sugestive, cu puțin material letric, cu litere scrise mai mare. La început nu am reușit să citim decât două pagini, dar, nu mică mi-a fost mirarea, în curând mi-a cerut acele cărți acasă. ”Aș vrea să le citesc de mai multe ori...” era explicația ei, dată cu jumătate de gură. Eu știam însă că o va ruga pe mama să i le citească, să știe mai repede ce s-a întâmplat cu maimuțica, cu puiul de tigru sau cu puiul de elefant. Nu am spus însă nimic, m-am bucurat, am luat această cerere ca pe un triumf personal. Reușisem să îi atrag atenția asupra cărților!

Actul citirii a fost un pic mai anevoios și nici acum, după doi ani, nu am ajuns la standardul de citire al clasei a treia. Primele cuvinte citite, în adevăratul sens al cuvântului, au fost cele pe care ea însăși le scria. Apoi au fost cele monosilabice. Am insistat foarte mult pe citirea silabei. Citea ”m” și ”o”, dar într-o silabă, le spunea ”ma”. Uneori, când nu era foarte focusată, inversa ultimele două litere din cuvânt. Și acum, după atâtea exerciții, uneori încă citește începutul cuvântului, iar finalul îl intuiește...

Am început prin a confecționa jetoane cu litere. Întâi formam silaba ”ma”, apoi ”am”. Ea asocia inversarea jetoanelor cu faptul că trebuie să le pronunțe altfel decât prima dată. Nu îi era ușor! De multe ori se enerva pe ele și le răvășea intenționat. Nu mă puteam supăra... ea nu mie îmi făcea acel lucru sau nu muncii mele, ci își făcea acest lucru ei însăși. Se enerva pe ea, pentru că nu reușea. De multe ori am întrerupt actul citirii, ca să stăm de vorbă. Asta o mai liniștea și o puteam lua de la capăt. Acești copii, dezamăgiți de ei, de colegi, de lume, capătă greu încredere în cineva. Reușisem însă, cumva, să câștig încrederea acestei copile cu ochii albaștri, pentru că nu refuza să se întoarcă la masa de lucru, să reia acel exercițiu o dată și încă o dată.

În timp, am reușit să citim propoziții întregi. Trebuie însă să menționăm că, la acest succes, a contribuit și doamna învățătoare de la clasă și doamna profesoară de sprijin. Am luat legătura cu fiecare și am încercat împreună atât să monitorizăm fiecare mic progres, cât și să găsim cea mai bună cale de a obține acest progres. Ca să evaluez puterea ei de înțelegere a ceea ce citește îi scriam cu litere mici de tipar propoziții ca ”Pe casă stă un elefant!”, ”În vârful muntelui am un ochi.”, ”Pe geam a intrat un dinozaur.”, apoi o rugam să le și redea prin desen. Propozițiile erau absurde, comice și aveau menirea să o distragă de la stresul de a fi pusă să citească.

O cu totul altă problemă a fost cu activitățile matematice. În clasa a doua, când eu am cunoscut-o, știa cifrele, rezolva, cu suport intuitiv, operații matematice în centrul 0 – 10, dar nu știa să numere până la o sută. Nu se punea încă problema de adunări cu trecere peste ordin sau adunări cu numere până la o sută. Mi-am dat seama acolo că ea trebuie să cunoască numerele până la o sută, apoi să ”ne jucăm” cu ele. La matematică am început cu fișe de tip dot-to-dot. La finalul acestor fișe, după ce numărăm până la o sută, mai mereu descopeream un dinozaur, o veveriță, un animal în orice caz, despre care puteam vorbi apoi: ce obiceiuri avea, cum îi era alcătuit corpul, ce mânca. Abia după ce învățam aceste lucruri, puteam să colorăm animalul obținut.

Lucrând constant cu această copilă, am realizat cel mai bine poate, beneficiile unei învățări integrate, ca și cele ale unei predări integrate. Această strategie unică de predare și învățare este o modalitate eficientă pentru copii de a deveni gânditori critici, care folosesc învățarea anterioară pentru a dezvolta cunoștințe noi. Adoptarea acestei abordări holistice a predării unei game de subiecte, fără a preda și izola în mod explicit informații, oferă o bază naturală pentru învățare. Creierul în sine nu izolează și nu clasifică informațiile învățate și, adesea, combinăm ceea ce știm din anumite subiecte.

M-am folosit foarte mult și la matematică de pasiunea ei pentru colorat. Ca să știe cum se colorează un clovn, trebuia să rezolve operațiile matematice scrise în dreptul pătrățelei de colorat. Fișele de tipul ”Color by number” au reprezentat un ajutor de nădejde prin care am

reușit și să rezolv exerciții matematice, dar și să învățăm o parte din denumirea culorilor în limba engleză. Progresele nu erau însă atât de rapide cum mi-ar fi plăcut mie să fie... așa că am mai tras o dată aer în piept și am pornit în căutarea ajutorului specializat. Am luat legătura cu doamna profesoară de sprijin. Dânsa mi-a povestit de ”metoda liniarului”: elevii cu deficiențe de învățare scad și adună cu trecere peste ordin mutând degetul în dreptul numerelor pe o riglă mai lungă. Ne-a luat însă ceva timp să învățăm când să mutăm degetul înainte (în față) și când îl ducem înapoi (în spate). Fiind însă aceeași metodă folosită și de mine, și de dânsa, și de doamna învățătoare a clasei, eleva a înțeles conceptul mai repede decât mă așteptam.

Această continuitate și unitate a unei echipe în actul de predare învățare evaluare conduce întotdeauna la rezultate remarcabile. Elevul percepe continuitatea în procesul didactic, percepe stabilitatea în ceea ce privește actul învățării și, toate acestea, îi dau încredere în cei care îl ghidează. Această încredere, greu de obținut din partea acestor copii, este cea care îți va permite ție, ca educator, să intervii în procesul lui de gândire.

De multe ori, ca educator, m-am simțit dezarmată și neajutorată în fața acestei copiluțe. Am căutat de multe ori ajutor la profesorul de sprijin care se întâlnește cu sute de cazuri de acest fel. Mi-am dat seama însă că nu numai eu simt că nu mai am putere din când în când... ci și ea simțea la fel. Am recurs atunci la un mic truc: de fiecare dată când ne simțeam depășite – eu neajutorată, ea frustrată – ne-am întors la primele pagini ale caietelor lumea animalelor în limba română și lumea animalelor în matematică. Am comparat întotdeauna ce știam atunci și ce știm acum. Ne-am amuzat pe seama cuvintelor scrise greșit, corectate cu o cariocă albastră, pe care acum știam să le scriem. Ne-am amintit aventurile dinozaurilor desenați cu încredere pe caiet. Amândouă ne-am dat seama că am progresat. Nu atât cât aș fi dorit eu, nu atât cât ar fi sperat ea, dar am progresat. Împreună. Acum, de fiecare dată când ne întâlnim mă simt bine privindu-i ochisorii: nu mai aruncă săgeți de gheață, ci sunt calzi când mă privesc. Nu își mai ferește privirea, ci mi-o caută... Nu mă mai consideră un dușman al propriului confort, ci un prieten care i-l poate crea...

Nu numai această copilă cu ochi albaștri a învățat ceva... Sau... cât a învățat această copilă din interacțiunea cu mine, am învățat și eu de la ea. Poate eu chiar am învățat mai mult... Am învățat să nu resping sub nicio formă un copil. Am învățat să nu etichetez pe nimeni. Am învățat să privesc cu atenție dincolo de comportamentul aparent. Am învățat că în spatele ochisorilor unui asemenea copil este un întreg univers. Cu susul în jos uneori, dar care funcționează după propria logică. Apoi am învățat să fac lucrurile răzând, să descopăr alte, noi metode de a explica un fenomen aparent simplu. Am început să învăț să stăpânesc mingile de ping-pong... să captez și să canalizez gândurile unui asemenea copil. Mi-am folosit din plin tot talentul actoricesc pentru a părea în primul moment pe aceeași treaptă cu ea, ca în următorul moment să fiu mentorul de care avea nevoie... Am învățat.

STUDIU DE CAZ

PROF. NAFTANAILA TATIANA ELENA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „TOMA CARAGIU” PLOIEȘTI

M.D. este în clasa a VI-a la o școală de stat. Copilul a creat probleme atât acasă cât și la școală, profesorilor și colegilor, încă din clasele primare. Copilul locuiește împreună cu

mama care este divorțată. Tatăl se pare că n-a făcut față problemelor create de copil și i-a părăsit. Mama la rândul ei are probleme medicale și de natură comportamentală și nu conștientizează deficiențele copilului său .

La școală, băiatul nu s-a putut integra între copii, fiind violent cu aceștia și profesorii care interveneau , mușcând , lovind, scuipând, înjurând, amenințând. După câteva episoade de comportament violent verbal și fizic, mama a primit recomandări să consulte mai mulți specialiști, printre care și un dr. psihiatru.

Analiza cazului

Subiectul prezintă tulburări de comportament, este agresiv verbal și fizic, nu menține contactul vizual cu cel cu care interacționează, are dificultăți în stabilirea relațiilor interpersonale.

- manifestări frecvente : loviri ale colegilor, injurii, amenințări, refuzul de a realiza o sarcină și chiar de a vorbi;
- nu se integrează în grup, nu vrea să interacționeze cu colegii, spune că nu-i suportă
- nu lucrează în echipă și nu e acceptat de grup , sunt chiar speriați de el și de comportamentul lui.

Bariere în calea învățării

- surprinzător, copilul își îndeplinește sarcinile de lucru ;
- îi consideră pe colegii și profesorii lui adversari și nu-și dorește să fie în preajma lor ;

Factorii psihosociali care au cauzat comportamentul deviant al copilului:

- copilul nu a fost diagnosticat corespunzător, nu a primit tratamentul de care a avut nevoie;
- probabil agresivitatea verbală/fizică a mamei și a celor cu care trăiește, în prezența copilului ;
- faptul că mama nu acceptă problemele grave pe care le are copilul.

Plan de intervenție

Comportamentul țintă –copilul este agresiv cu colegii și profesorii, doar în anumite momente.

Forma de manifestare a comportamentului : provoacă colegii cu limbaj violent și gesturi obscene, iar dacă alt coleg îi atrage atenția, face crize de nervi de foarte greu este calmat ;

Frecvența: periodic

Latența: exemplifică înaintea colegilor/indiferent dacă știe sau nu răspunsul la întrebarea profesorului, vorbește imediat, fără a da posibilitatea profesorului să termine de formulat întrebarea.

Contextul de apariție a comportamentului: în orice moment al programului școlar;

Scop:

- diminuarea comportamentului impulsiv/agresiv și opoziționist manifestat în cadrul școlii;
- stimularea înclinațiilor copilului spre activitățile practice, arte plastice/muzică sau sportive;

Obiective:

- Formarea deprinderii de a vorbi numai în contextul temei abordate, de a răspunde doar atunci când este întrebat ,de nu a răspunde agresiv, de a nu provoca colegii ;

Metode și mijloace de realizare

Contractul

- întocmit împreună cu elevul , încurajează elevul să-și monitorizeze comportamentul
- elevul identifică și conștientizează consecințele propriului comportament
- contractul cuprinde comportamentele neadecvate; se descriu consecințele nerespectării regulilor.

Metoda modelării

- modelarea se bazează pe puterea exemplului, pe învățarea socială. Esența metodei constă în îndepărtarea conduitelor negative dobândite prin imitație și plasarea copilului sub influența unor modele pozitive (părinți, profesori, colegi)

Metoda întăririlor

- crește frecvența de apariție a comportamentului adecvat;
- pentru fiecare comportament adecvat am administrat acel tip de întărire potrivită elevului (ex: alegerea jocului in pauză/oră). De fiecare dată când a terminat sarcina de lucru a primit laude.

Extincția comportamentului dezadaptativ

- prin înlăturarea întăririlor unui comportament neadecvat, reducem frecvența aceluia comportament;
- când copilul execută altceva decât ce s-a cerut sau când răspunde în locul altui coleg, este ignorant, se repetă întrebarea; dacă execută ce trebuie/ răspunde când este întrebat, se întărește acest comportament.

„Time-out ” –tehnica izolării - prin izolarea temporară de activitatea aflată în desfășurare, elevul este pedepsit pentru menținerea comportamentului neadecvat;

- time-out-ul era redus temporal, iar elevul cunoștea durata acestuia;

Rezultate ce ar trebui obținute în urma folosirii planului de intervenție :

- să se reducă frecvența apariției comportamentului neadecvat;
- să se conformeze regulilor de grup;
- să respecte persoanele din grup, atât la școală cât acasă;
- recompensele să ducă la creșterea încrederii în sine, stima de sine pozitivă ;
- să conștientizeze că nu este singurul din clasă , că si ceilalți colegi au același drepturi ;
- sa stea în formația de lucru, să respecte regulile de comportament adecvate din timpul orei.

Sursa :

<http://www.autismgalati.org/articole/26/tehnici-de-interventie-in-cazul-unui-comportament-nedorit.html>(Tehnici de interventie in cazul unui comportament nedorit)

<http://www.e-psiho.ro/articole/tehnice-comportamentale-consilierea-si-terapiacopiilor-si-adolescentilor>

TRATAREA DIFERENȚIATĂ-PREMISĂ A SUCCESULUI ȘCOLAR

PROF. ÎNV. PRIMAR NEDELCU LOREDANA IULIA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „TOMA CARAGIU” PLOIEȘTI

Fiecare copil reprezintă “ o mică minune”, iar creșterea și devenirea lui ca adult reprezintă un drum lung , anevoios, cu urcușuri și coborâșuri, al cărui aspect central îl reprezintă personalitatea în toate aspectele ei.

Tratarea diferențiată presupune valorificarea într-o proporție majoră a posibilităților și eforturilor individuale, atât pentru persoanele înzestrate, cât și pentru cele mai puțin înzestrate.

Poate fiecare profesor a încercat să răspundă la un moment dat la întrebări de genul: „De ce nu toți elevii mei își însușesc în aceeași măsură și în același orizont de timp cunoștințele predate, priceperile și deprinderile vizate de conținutul parcurs? „Cum aș putea să-i ajut pe cei cu un ritm mai lent și mai greoi de învățare?” Pentru a putea răspunde la aceste întrebări, profesorul ar trebui să accepte, în primul rând, diversitatea dintr-o clasă, faptul că fiecare elev are propriile sale capacități intelectuale, diferite de cele ale altor colegi, că fiecare are stilul său propriu de a învăța și fiecare are nevoile sale în privința asimilării de informații. Așadar, unul dintre cele mai importante aspecte ale învățământului actual este nevoia sa de adaptare la necesitățile copiilor. Tratarea diferențiată a elevilor poate fi, după părerea mea, calea spre succesul școlar al tuturor elevilor.

Respectarea particularităților individuale este în consens cu cerințele unui învățământ modern și democratic. Fiecare copil este o individualitate irepetabilă care pretinde un tratament individualizat. Rolul educației nu este de a uniformiza oamenii, ci de a-i ajuta să-și atingă potențialul maxim. Elevii diferă din punct de vedere al aptitudinilor, al ritmului de învățare, al gradului de înțelegere a fenomenelor (unii aprofundează, alții sunt superficiali), al capacității de învățare, al rezultatelor obținute. În acest context, o preocupare majoră a fiecărui dascăl trebuie să fie cunoașterea reală a individualității elevilor cu care lucrează, fapt care va conduce la o individualizare a demersurilor pedagogice, la o tratare diferențiată a elevilor în funcție de posibilitățile și înclinațiile lor. Prin folosirea tratării diferențiate, accentul cade pe elev și pe nevoile sale, învățătorului revenindu-i rolul de coordonator al situațiilor de învățare pe care le-a creat, adică să selecționeze, să combine, să varieze metode, alegând strategii adecvate.

Tratarea individuală și diferențiată a elevilor poate să aducă contribuții benefice în dezvoltarea personalității lor. Datorită faptului ca suntem diferiți, modul în care învățăm este și el cu siguranță diferit. Elevii preferă experiențele de învățare în care sunt activ implicați. În acest fel ei vor obține rezultate mai bune și vor avea succes la școală. Fiecare copil are individualitatea lui, definită de o serie de aspecte precum: specificul psihologic reprezentat de anumite particularități ale proceselor sale psihice; unele însușiri psihice (aptitudini, temperament,) și structuri afectiv-emoționale distincte (interese, aspirații, convingeri, trebuințe

etc.); nivelul de dezvoltare intelectuală; volumul de cunoștințe, priceperi și deprinderi; experiența de viață, stilul de a învăța etc. Tratarea diferențiată nu înseamnă renunțarea la un program unitar de pregătire, ci înseamnă crearea situațiilor favorabile pentru fiecare elev, pentru descoperirea intereselor, aptitudinilor și posibilităților de formare proprie.

În ghidul realizat de Consiliul Național pentru Pregătirea Profesorilor, publicat în anul 2001, cu titlul „Instruirea diferențiată – Aplicații ale teoriei inteligențelor multiple” sunt menționate material patru moduri de organizare a instruirii diferențiate și individualizate: **activitatea colectivă** (informațiile sunt transmise de profesor tuturor elevilor dintr-o formațiune de lucru – activitate frontală; **activitatea pe grupe omogene** (alcătuite după un anumit criteriu); **activitatea pe grupe eterogene** (constituite după preferințele elevilor, pentru o anumită activitate); **activitatea individuală** (independentă).

Individualizarea învățării (tratarea diferențiată) exprimă necesitatea de a valorifica cât mai bine posibilitățile și eforturile individuale, atât în ceea ce privește persoanele înzestrate, cât și pe cele mai puțin înzestrate. Instruirea diferențiată vizează adaptarea activității de învățare, în special sub raportul conținutului, a formelor de organizare și al metodologiei didactice, dar și al posibilităților diferite ale elevilor, de capacitatea de înțelegere, ritmul de lucru propriu.

În cadrul activității desfășurate la catedră am lucrat categorii diverse de elevi: de la elevi cu dificultăți serioase de învățare până la elevii care învață rapid, cu rezultate foarte bune la învățatură”. Variațiile mari de ritm intelectual și de stil de lucru, de rezistență la efortul de durată, de abilități comunicaționale și nevoi cognitive care există între elevi, impun într-adevar acțiuni de organizare diferențiată a procesului de predare-învățare, pe grupuri de elevi, în care primează sarcinile individuale de învățare.

În instruirea diferențiată, două tehnici devin tot mai des utilizate, pe care și eu le utilizez: activitatea pe grupe de elevi și învățarea individualizată. Aceste două forme au și trăsături comune care se referă la faptul că elevii clasei sunt împărțiți pe grupe de nivel (între 2-4 grupe). Această împărțire nu este definitivă, fixă și nu este aceeași pentru toate obiectele de studiu. Grupele trebuie să fie mobile, flexibile. De asemenea, activitatea pe grupe alternează cu activitatea frontală, astfel încât nu sunt afectate relațiile dintre elevi și nu este diminuată coeziunea colectivului. Astfel mobilitatea elevilor de la o grupă la alta devine un stimulent în dorința continuă de a se autodepăși și în același timp previne și efectul neplăcut al “clasificării și etalonării elevilor”. O lecție modernă, mobilă se poate construi prin concursul diferențiat al elevilor, aceasta realizându-se prin natura solicitărilor pe care le adresăm elevilor atât în ceea ce privește conținutul cât și modalitățile de realizare a activității: întrebările adresate elevilor, sarcini privind munca în grup, munca independentă (pe caiete, fișe, la tablă), sarcinile date în activitățile practice.

În cadrul activității diferențiate și individuale, elevul exprimă puncte de vedere proprii, realizează schimb de idei cu ceilalți, argumentează, pune întrebări pentru a realiza sensul unor idei, cooperează în rezolvarea sarcinilor, învață regulile bunei comunicări, aplică toleranța și își formează deprinderi sociale, este ajutat de învățător și colegi să rezolve problemele. Profesorul își proiectează activitatea didactică pe baza diferențelor dintre elevi, luând în considerare formele multiple de inteligență. El încurajează elevii să facă alegeri pe bază de interese, facilitează formarea capacităților de învățare independentă. Elevii stabilesc împreună cu învățătorul obiectivele de învățare individuală și pentru întreaga clasă. Pentru o învățare eficientă se folosesc metode și modalități variate și flexibile, predarea fiind conturată de disponibilitățile, interesele și profilul de învățare al elevilor. Excelența este înțeleasă în termeni de creștere individuală față de nivelul inițial al fiecărui elev, iar învățarea se exprimă în folosirea capacităților esențiale, pentru a valoriza și înțelege concepte și principii de bază.

Sarcinile date au mai multe acțiuni, învățarea are loc predominant prin formare de competențe și deprinderi practice. Evaluarea elevilor este continuă, diagnostică, realizată în scopul reglării predării, pe măsura nevoilor elevilor. Ea vizează măsurarea și aprecierea competențelor (ce poate să facă elevul cu ceea ce știe), pune accent pe elemente de ordin calitativ (valori, atitudini) și vizează progresul în învățare pentru fiecare elev în parte.

Avantajele tratării diferențiate a elevilor prin individualizarea învățării sunt multiple. Elevii dobândesc instrumente utile în viață, devin încrezători în propriile forțe fiind permanent încurajați să-și exprime punctul de vedere, să ceară părerea colegilor sau a învățătorului, să se corecteze. Toate acestea vor favoriza formarea unui stil propriu de muncă, formarea gândirii critice, dezvoltarea personală, succesul școlar.

Tratarea diferențiată nu oferă avantaje numai elevilor, ci și profesorilor. Profesorul care lucrează diferențiat are șansa să-și cunoască mai bine elevii, nivelul real al cunoștințelor și competențelor dobândite de fiecare elev în parte. În acest fel are posibilitatea de a-și adapta permanent conținutul predat, metodele și tipul de activitate folosite la caracteristicile elevilor, favorizând astfel asimilarea cunoștințelor și formarea competențelor la nivelul optim de către fiecare elev în parte.

Bibliografie:

- Diaconu A., Aprodu D. ”*Instruirea diferențiată a elevilor*” suport de curs, 2007-2013;
Vera Elek, (coord), *Instruirea diferențiată*, aplicații ale Teoriei inteligențelor multiple
Crețu, C., *Curriculum individualizat și diferențiat*, E.D.P., București, 1998;
Radu, Ion, *Învățământ diferențiat*, București Ed. Didactică și Pedagogică, 1978

METODE PENTRU TOȚI COPIII ÎN CLASA PRIMARĂ

PETRE VALI

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „TOMA CARAGIU” PLOIEȘTI

Orice om a privit măcar o dată bolta cerească și a rămas impresionat de numărul infinit de stele care pictează un tablou unic.

Fiecare stea este importantă, indiferent de mărimea și de intensitatea luminii ei, și ajută la întregirea acestei mari capodopere.

Tot astfel, fiecare copil este asemenea unei stele. Școala trebuie să fie precum bolta cerească, să ofere fiecărui copil locul lui, posibilitatea de a străluci la intensitatea specifică.

Un prim pas în crearea unui mediu educațional bazat pe incluziune stă în faptul că, profesorul ar trebui să accepte diversitatea și să le permită elevilor săi să strălucească în funcție de capacitățile intelectuale de care dispun.

Experiența de la catedră mi-a demonstrat de-a lungul timpului că, atunci când am ținut cont de interesele fiecărui elev, de experiențele și de țelurile sale, am dat șansa multor copii să se integreze în societate după terminarea studiilor, și chiar să ajungă să ajute la rândul lor alți copii, să rezolve situații speciale de viață.

De asemenea, mă bucur să constat că o nouă dimensiune începe să se contureze în peisajul învățământului românesc și anume, democratizarea și egalizarea șanselor fiecărui copil în parte. În acest scop a fost înființată și școala incluzivă – un răspuns la redimensionarea educației. Scopul acestei școli este de a crea pentru toți copiii un cadru prielnic învățării, pornind de la premiza că diferențele dintre oameni sunt normale și ele trebuie acceptate. Un rol important în cadrul școlii incluzive îl are pedagogia și învățarea centrată pe elev. Acest lucru implică automat adaptarea curriculumului și metodelor de predare la capacitatea și nevoia fiecărui elev în parte.

După cum am spus, am întâlnit de-a lungul carierei copii cu diferite nevoi speciale. M-am gândit că este de datoria mea să adopt metode de predare-învățare astfel încât toți elevii să participe și să învețe. Un caz întâlnit de mine a fost cel în care copilul avea întârziere în dezvoltare. Această deficiență poate să presupună o ușoară întârziere sub toate aspectele dezvoltării (fizice, de limbaj, îngrijirea proprie, dezvoltarea deprinderilor academice). Este o incapacitate recuperabilă, cu posibilitatea să achiziționeze abilități noi. Aceasta se poate depista timpuriu sau odată cu școlaritatea.

Pentru a-l ajuta pe elev, m-am gândit să dezvolt o activitate numită: „Mie îmi plac poveștile...”, pe care să o parcurg timp de trei ore.

În prima oră am făcut lectura poveștii. Elevii, printre care și elevul cu deficiențe, au ascultat o poveste citită de un invitat de la Biblioteca Județeană. După lectură am purtat mici discuții pe marginea poveștii și am completat explicațiile verbale cu imagini. Cea mai îndrăgită metodă a fost cea a jocului de rol, deoarece le-a dat posibilitatea elevilor, inclusiv celui cu întârziere de dezvoltare, de a imita personaje din poveste. În această activitate am luat în considerare că, în esența lor, strategiile educației integrate sunt „strategii de micro-grup, activ-participative cooperative, colaborative, parteneriale, implicante, organizative și socializante”. Acestea, datorită atributelor lor, sunt adaptabile, putând fi cu ușurință multiplicare sau diversificate pentru a acoperi situațiile noi. Aceste atribute caracterizează și învățarea, care trebuie să se realizeze în grupuri mici, să fie cooperativă, partenerială, activ-participativă, să se desfășoare într-un mediu relaxant, plăcut.

A doua oră elevii au avut de completat un puzzle cu povestea respectivă. Și de data aceasta învățarea s-a făcut prin cooperare. De fiecare dată, elevul menționat, a fost ajutat de către partenerii săi.

Lecțiile bazate pe învățarea prin cooperare influențează în mod pozitiv formarea răspunderii individuale (elevii trebuie să comunice rezultate în nume personal sau în numele grupului), interacțiunea directă și formarea deprinderilor interpersonale și de grup mic. De asemenea, ele creează între elevi o interdependență pozitivă (aceștia realizează că au nevoie unii de alții pentru a realiza obiectivele și sarcinile grupului, că au resurse pe care trebuie să le administreze în comun, că recompensele vor fi comune).

A treia oră am desenat și colorat personajele din poveste, lucrând în echipe de câte doi elevi. Am plecat de la premisa că trebuie evitat ca în clasele integrate, activitățile să fie dominate de elevii normali, în defavoarea elevilor cu nevoi speciale și strategiile de microgrupuri trebuie să fie și parteneriale.

Am putea spune, ca o concluzie, că educația incluzivă reprezintă un sistem educațional în care toate școlile năzuiesc să ofere “educație pentru toți”. Este un sistem care recunoște dreptul tuturor copiilor de a fi educați împreună și consideră că educația tuturor copiilor este la fel de importantă.

Bibliografie:

1. <https://eduform.sns.ro/campanie-online/scoala-incluziva-o-necesitate-in-educatia-actuala>
2. <https://ro.scribd.com/document/413266658/Referat-Educatia-Incluziva-Vatui-Ninela>

EDUCAȚIE INCLUZIVĂ PRIN POVESTE COLABORATIVĂ

PROF. ÎNV. PRIMAR, POPEZ ELENA ȘTEFANIA,

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „IOAN MOGA” DIȚEȘTI

Educația incluzivă se referă la un sistem educațional care oferă acces și participare tuturor elevilor, indiferent de diferențele lor, inclusiv cele legate de abilități, nevoi sau caracteristici individuale. Scopul educației incluzive este să creeze un mediu în care toți elevii se simt acceptați, sprijiniți și încurajați să-și atingă potențialul maxim.

În promovarea educației incluzive, m-am optat la prezentarea unui joc didactic în cadrul disciplinei limba și literatura română, „Poveste colaborativă”.

O poveste colaborativă este o creație literară realizată de un grup de autori în care fiecare participant contribuie la dezvoltarea și evoluția poveștii. Acest gen de colaborare încurajează creativitatea colectivă și diversitatea ideilor, oferind fiecărui autor o oportunitate de a adăuga propriul său aport.

În timp ce povestea se dezvoltă, autorii trebuie să colaboreze pentru a menține coerența și a îmbina elementele diferite într-o narațiune fluidă.

Prezentare joc didactic - Poveste Colaborativă - Repovestirea poveștii

Scopul jocului:

- Dezvoltarea creativității și a gândirii rapide prin colaborarea într-o poveste colectivă.
- Îmbunătățirea abilităților de exprimare și de ascultare activă.
- Încurajarea interacțiunii sociale și a spiritului de echipă.

Durata jocului:

- Jocul poate dura între 20 și 50 de minute, în funcție de numărul de participanți și ritmul povestirii.

Materiale necesare:

- O listă prealabilă cu ordinea literelor alfabetului;
- Este de preferat să se selecteze o poveste pe care să o cunoască toți participanții la joc. O copie a poveștii pentru referință.
- Hârtie/caiete și instrumente de scris pentru fiecare participant, tablă, cretă.

Regulile jocului: Poveste Colaborativă

1. Introducere:

- Se explică scopul jocului și regulile de bază ale jocului „**Poveste colaborativă**”:
- un participant începe povestea cu o propoziție care începe cu prima literă din alfabet, litera „A”:
- fiecare propoziție a textului care va alcătui povestea trebuie să înceapă cu litera care urmează în ordinea alfabetului;
- fiecare participant va contribui la rândul său cu o propoziție;
- se încearcă, pe cât posibil, ca povestea să se încheie cu o propoziție care să înceapă cu litera „Z”.
- Se încurajează participanții să fie creativi și să se distreze în timpul jocului. Se încurajează exprimarea liberă și adaptarea poveștii în funcție de imaginația fiecărui participant.

2. Stabilirea ordinii:

- Se stabilește ordinea în care participanții vor contribui la poveste;
- Dacă există o excepție de la regulă (de exemplu, dacă se întâmpină dificultăți cu o literă), aceasta este clarificată înainte de începerea jocului.

3. Începerea poveștii:

- Primul participant începe povestea cu o propoziție care începe cu litera "A", legându-se de universul poveștii „Cei trei purceluși”.

4. Desfășurarea jocului:

- Participanții contribuie la poveste, fiecare păstrându-și rândul și începând propoziția cu litera corespunzătoare din ordinea alfabetului. Fiecare elev își va scrie la tablă propoziția propusă. Povestea se va scrie la tablă și în caiete.

- Participanții trebuie să mențină coerența poveștii, să dezvolte acțiunea și să păstreze caracteristicile personajelor;

- Dacă cineva nu poate găsi o propoziție potrivită pentru litera respectivă, poate solicita ajutorul colegilor, dar cu menținerea coerenței și a atmosferei poveștii;

- Jocul continuă până când fiecare participant a avut ocazia să adauge cel puțin o propoziție;

5. Finalizarea poveștii și discuții:

- Se ajunge la un sfârșit potrivit al poveștii sau jocul se încheie după un număr prestabilit de runde. Se citește povestea.

- Participanții își împărtășesc impresiile, momentele preferate și observațiile cu privire la colaborarea lor.

Observații:

Jocul poate fi adaptat pentru grupuri mai mari sau mai mici prin ajustarea regulilor sau a timpului alocat.

Este important să se mențină un ton pozitiv și deschis, încurajând participanții să fie cât mai creativi posibil.

Această variantă de poveste colaborativă adaugă o provocare creativă și o structură interesantă, încurajând gândirea rapidă și colaborarea între participanți. Poveștile rezultate pot fi surprinzătoare și amuzante datorită condițiilor unice impuse de regulile jocului.

Am propus elevilor povestea „Cei trei purceluși”

Iată ce a ieșit:

Cei trei purceluși – Poveste colaborativă

„**A** fost odată ca niciodată o familie de trei purceluși grăsuți și dolofani.

Bunii purceluși s-au hotărât să-și construiască câte o căsuță.

Cel mai mare dintre ei s-a gândit să-și facă o casuță din paie.

După ce au ridicat pereții, au început să construiască acoperișul.

Erau foarte oboșiți, dar fericiți.

Fratele mijlociu s-a hotărât să își construiască o căsuță din lemne. **G**răbiți, s-au apucat de lucru.

Harnicii porcușori au terminat casa fratelui lor.

Iarna bătea la ușă. **Î**ncercând să își construiască și el o căsuță, fratele cel mic s-a gândit să-și ridice zidurile din cărămizi.

Joia următoare, căsuța era gata.

Kevin, cel mai mic dintre purceluși, era bucuros.

Lupul cel rău era aproape de căsuțele lor.

Mama purcelușilor a venit să vadă construcțiile lor.

Norii începeau să se adune de furtună.

Observându-i, porcușorii nu știau dacă vor rezista construcțiile.

Pentru că a venit furtuna, cei trei frațiori s-au adăpostit în căsuțele lor.

Quintus, lupul viclean și invidios, a venit în fugă la căsuțele purcelușilor.

Răul lup a suflat spre casa de paie și a dărâmat-o.

Speriați, purcelușii au fugit în a doua căsuță.

Șuierând, lupul a spulberat și a doua căsuță.

Toți purcelușii s-au dus la căsuța de cărămidă.

Țipând de frică, ei au încuiat ușa.

Urletul lupului s-a auzit până în pădure.

Văzând că nu poate dărâma căsuța, lupul s-a lăsat păgubaș.

Willow, cel mai mare dintre purceluși, era bucuros.

Xixi, mijlociul, era încântat.

Yanis- Kevin, mezinul, era uimit că i-a rezistat căsuța.

Zâmbeau fericiți că au scăpat cu bine!

Autori,

elevii clasei a III-a B, de la Școala Gimnazială „Ioan Moga”, Dițești

Bibliografie:

- Suport pentru „Cursului de Arta Povestirii și Improvizației”, Asociația Arelier de Cuvinte, Timișoara, 2023, formator, Giorgiana Elena Popan

SUCESUL ȘCOLAR BAZAT PE DIFERENȚIERE ȘI INDIVIDUALIZARE

PROF.ÎNV.PRIMAR SAVU ANCA-LIANA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "TOMA CARAGIU", PLOIEȘTI

Individualizarea și diferențierea instruirii reprezintă un proces continuu de adaptare și aplicare a unui demers didactic la situații particulare ale elevului și presupune capacitatea pedagogului de a proiecta, realiza activități didactice în raport cu particularitățile de dezvoltare bio-psiho-educative ale fiecărui elev și crearea condițiilor psihopedagogice, ce ar determina succesul activității de învățare și eficacitatea procesului de învățământ.

Diferențierea reprezintă adaptarea activității de predare-învățare-evaluare, sub raportul conținutului, al formelor de organizare și al strategiilor didactice la particularitățile copiilor (capacitate de învățare, ritm de gândire și acțiune, abilități, motivații, interese, aptitudini etc) și la tipurile de individualități. Diferențierea învățării se poate realiza prin:

- folosirea sarcinilor diferențiate în micro-grupuri eterogene în clasa de elevi;
- folosirea de sarcini diferențiate în micro-grupuri omogene în funcție de performanță;
- interînvățarea în microgrupuri eterogene.

Individualizarea se referă la adaptarea activității didactice la potențele/particularitățile individuale ale copilului.

O preocupare majoră a fiecăruia dintre noi este cunoașterea reală a individualității elevilor cu care lucrăm, fapt care conduce la o individualizare a acțiunilor pedagogice, la o tratare diferențiată a elevilor în funcție de posibilitățile și înclinațiile lor. Profesorul poate aborda învățarea individualizată la nivel de grup și microgrup până la nivelul fiecărui elev. Într-

o astfel de organizare, elevii cu dificultăți de învățare pot constitui una sau două grupe față de care cadrul didactic să manifeste o atenție specială. În felul acesta planul comun de învățare fuzionează cu cel individual, dând posibilitatea subgrupeii de copii să rămână implicată în procesul educațional, cu aceleași rezultate educaționale ca și restul copiilor din clasă.

Procesul de individualizare a activității pedagogice privește îndeosebi tehnologia didactică, tratarea adecvată a unor elevi în desfășurarea lecțiilor, nuanțarea lucrărilor de muncă independentă în clasă, o modalitate adecvată de prezentare a conținutului în concordanță cu particularitățile însușirii acestuia de către elevi. Deosebirile individuale sunt o realitate, iar natura și gradul lor de dezvoltare sunt de multe ori ușor sesizabile astfel că **"nu ne vom găsi niciodată în fața omului în general, ci întotdeauna în fața unui om particular, a unui individ care este adesea o enigmă."** Activități individualizate se pot realiza și în afara procesului de învățământ prin prescrierea diferențiată a temelor pentru acasă, prin recomandarea unei bibliografii suplimentare.

Problema deosebirilor individuale dintre elevi în ceea ce privește capacitățile de însușire al cunoștințelor și ritmul de învățare atrage tot mai mult atenția psihologilor și pedagogilor de astăzi, când volumul cunoștințelor este în continuă creștere, iar conținutul lor se complică mereu. Pe măsura dezvoltării acestui proces, apar cu deosebită claritate și se adâncesc chiar atât diferențele menționate dintre elevi, cât și dificultățile de a elabora un sistem de cerințe școlare care să fie adecvat fiecăruia. Din ce în ce mai des, se aduc critici severe școlii tradiționale pentru faptul că, ignorând diversitatea caracteristicilor individuale, unicitatea personalității, nivelează și uniformizează pregătirea tinerilor. Așadar este necesar să se găsească mijloace potrivite pentru a-i ajuta pe toți elevii să-și însușească cunoștințele corespunzătoare, în vederea dezvoltării cât mai depline a personalității acestora.

Prin observarea atentă a copiilor și prin identificarea intereselor și a potențialului acestora, dascălul ajută copiii să rezolve problemele prin metode care se potrivesc cu stilurile lor de învățare. În loc să privești un copil ca pe **"un vas gol"** pe care profesorul îl umple cu informații, modul de învățare individualizat consideră atât elevul, cât și profesorul ca fiind cei care construiesc o bază de cunoștințe împreună. În felul acesta se oferă cadrelor didactice o cale de a ajuta copiii să-și folosească întregul lor potențial care este diferit la fiecare copil.

Învățarea diferențiată are ca scop eliminarea unor lacune din cunoștințele și deprinderile însușite de copii, atingerea performanțelor minimale acceptate, iar rolul cel mai important în acest tip de învățare îl are îmbogățirea și aprofundarea cunoștințelor acelor copii capabili de performanțe superioare. Descoperirea copiilor capabili de performanțe înalte trebuie să constituie o prioritate în activitatea didactică pentru ai implica activ în procesul de cunoaștere, cercetare, descoperire și doar astfel vor simți satisfacția învățării. Pentru acești elevi trebuie selectate sarcini de ordin creativ, cu un nivel de complexitate mai înalt, dar și pentru elevii cu un potențial mai diminuat e nevoie de pregătit sarcini potrivite să valorifice la maxim capacitățile lor. Activitatea de diferențiere trebuie orientată spre acele aspecte care influențează randamentul școlar. Orice activitate de diferențiere a instruirii trebuie să pornească întotdeauna de la diagnosticarea elevilor, de la sesizarea trăsăturilor, dar și a deosebirilor dintre subiecți manifestate sub diverse aspecte. Instruirea diferențiată se realizează, cel mai frecvent, prin astfel de forme: a) utilizarea sarcinilor didactice în microgrupuri omogene și eterogene în clasa de elevi; b) acțiuni compensatorii de recuperare și de dezvoltare anticipativă a elevilor; c) învățarea reciprocă în grupuri eterogene. Învățarea diferențiată presupune organizarea instruirii elevilor pe clase în conformitate cu unele particularități similare a unor elevi.

Clasa tradițională cu care lucrează profesorul în mod frontal este un grup neomogen, cuprinde elevi cu capacități de muncă diferite, cu aptitudini și interese diferite, cu ritm de muncă diferit. Termenul de diferențiere a activității desemnează o variație de forme și metode ale activității didactice destinată să asigure respectarea trăsăturilor individuale ale elevilor. Acest termen se referă atât la structura și conținutul învățământului, cât mai ales la organizarea activității didactice, la metodologia aplicată și la mijloacele de învățământ folosite.

Problema tratării diferențiate a elevilor conform particularităților de vârstă și individuale, a fost abordată, sub un aspect sau altul, de către toți marii gânditori și practicieni din domeniul educației. Pentru stimularea motivației la învățatură în cadrul orelor, profesorul trebuie să abordeze în special activitatea diferențiată, mergând până la individualizarea sarcinilor în funcție de particularitățile individuale. Sarcinile propuse spre rezolvare trebuie concepute gradual din punct de vedere al dificultății, oferindu-i posibilitatea copilului să-și demonstreze capacitatea de progres cu fiecare pas rezolvat în cadrul sarcinilor propuse, ceea ce îi conferă mai multă siguranță și încredere în sine, motivându-l în vederea realizării pașilor următori.

În activitatea la catedră, profesorul se confruntă cu situații diverse, de la elevi foarte slabi, cu dificultăți serioase de învățare, până la elevi care își folosesc foarte bine capacitățile psihice și deci învață rapid, cu rezultate foarte bune la învățatură, ei fiind considerați „inteligenti”. Variațiile mari de ritm intelectual și de stil de lucru, de rezistență la efortul de durată, de abilități comunicaționale și nevoi cognitive care există între elevi, impun într-adevăr acțiuni de organizare diferențiată a procesului de predare-învățare, pe grupuri de elevi, în care primează sarcinile individuale de învățare. Etapele importante pe care le parcurg într-un demers educațional diferențiat sunt: diagnosticarea capacității de învățare, care să permită o discriminare corectă dintre elevi, stimularea și încurajarea elevilor, prin cristalizarea sentimentului de succes, respectarea ritmului individual al învățării, ierarhizarea și diferențierea sarcinilor didactice, identificarea lacunelor și a dificultăților întâmpinate de elevi, alternarea predării unitare cu a celei diferențiate, organizarea recapitulării și sistematizării, folosirea mijloacelor didactice în concordanță cu conținutul celor predate și cu particularitățile de asimilare ale elevilor; evaluarea corectă a rezultatelor obținute, modalități de ajutorare a elevilor ce întâmpină dificultăți în activitatea de învățare, dozarea temelor și a exercițiilor folosite la ore.

Prin instruirea individualizată și diferențiată, profesorul își poate atinge principalul scop al carierei: reușita la învățatură a tuturor elevilor săi. Poate că nimeni n-a exprimat mai sugestiv decât Emile Planchard acest deziderat al individualizării pedagogice: **“Randamentul optim al acțiunii educative din școală este în funcție de formula următoare: unei psihologii diferențiale să-i corespundă o psihologie individualizată”**.

Bibliografie:

- Diaconu A., Aprodu D., *Instruirea diferențiată a elevilor*, suport de curs, 2007-2013;
- Jinga, I., *Educația și viața cotidiană*, E.D.P., București, 2005.
- Przesmycki, H., *Pédagogie différenciée*, Hachette, Paris, 2011;
- Crețu, C., *Curriculum individualizat și diferențiat*, E.D.P., București, 1998;
- Radu, I.T., *Învățământul diferențiat. Concepții și strategii*, E.D.P, București, 1978;
- VRĂȘMAȘ Ecaterina, *Dificultățile de învățare în școală*, Editura V&Integral, București, 2007
- STAN E., (2004), *Pedagogie postmodernă*, Institutul European, Iași.

Am propus la clasă următoarea situație ipotetică: aveți un nou coleg. El este foarte inteligent, dar este nevăzător. Credeți că ar putea fi integrat în colectivul nostru? Așa a început o dezbatere la sfârșitul căreia elevii noștri ne-au convins că ar fi putut să o transpună în viața de zi cu zi. Mai mult, unul dintre ei, Dragoș, a venit a doua zi cu o scurtă poveste bazată pe discuția noastră:

Andrei, Matei și Anisia sunt foarte buni prieteni. Andrei este nevăzător. Este însă un băiat atât de inteligent, încât încă de la clasa pregătitoare părinții au încercat ceva nemaivăzut: să îl integreze într-o clasă obișnuită, deși există școli speciale pentru elevii cu deficiențe de vedere.

Când doamna învățătoare l-a cunoscut, la vizitarea școlii, înainte de clasa zero, a acceptat provocarea. Copiii au fost puțin uimiți la început. Dar doamna a reușit să îl integreze foarte bine, transformând dizabilitatea lui Andrei într-un avantaj atât pentru el, cât și pentru restul copiilor. El stătea pe rând cu câte un coleg în bancă și aceștia îl ajutau să se pregătească de oră, să meargă la orele desfășurate în alte clase sau mergeau împreună în curte în pauze.

Pe de altă parte, pe Andrei îl ajuta și o tabletă ce conținea un soft performant, care scria tot ce spunea sau explica doamna învățătoare. Un simplu cuvânt cheie spus de doamna învățătoare (“MOTOR”) și tableta înregistra sau oprea înregistrarea. Era chiar distractiv când doamna uita să termine folosind cuvântul cheie: “FINAL!” și tableta înregistra și texte de tipul: “copii, mai ușor cu gălăgia” sau “cine și-a uitat ieri puloverul verde la școală?”.

Era interesant că grupul clasei se transformase într-o frumoasă echipă și datorită lui Andrei. De fiecare dată când el răspundea primul la o întrebare mai grea sau dicta rezolvarea unei probleme pe care ceilalți de-abia o scriseseră la matematică (și ale cărei date el le memorase imediat), câștiga și mai multă admirație în ochii acestora. Temele și le făcea și cu ajutorul unui soft, care îi citea textele exercițiilor și apoi, când Andrei spunea răspunsurile, dictarea sa era transformată în text. Pentru temele la matematică îl ajutau și părinții, dictându-i enunțurile, ca la școală. Apoi el le dicta rezolvările, softul nefiind suficient de performant ca să scrie toate operațiile matematice.

La școală tabla inteligentă avea softul integrat și când Andrei ieșea la tablă, doar dicta și textul apărea pe tablă pentru toți. Iar operațiile matematice le scria doamna.

Nu în ultimul rând, Andrei îi ajută pe cei care aveau nelămuriri. Doamna l-a surprins de câteva ori explicând o problemă unui grup de colegi strânși în jurul lui la tablă. Unul dintre ei scria ce spunea Andrei, iar restul ascultau încântați explicațiile detaliate ale lui Andrei.

Doamna învățătoare era foarte mulțumită fiindcă reușise să imprime colectivului ideea că locul lui Andrei era printre ei - cazul acela ideal în care satisfacția unui profesor nu putea fi echivalată nici de cea generată de o recompensă, nici de orice altceva.

Când s-a pus problema alegerii unui grup de trei copii care să plece în altă țară, colegii l-au propus primul pe Andrei. Acum sunt deja clasa a 4-a și vizitează în cadrul unui proiect de mobilități Erasmus o școală din Maronia, o țară imaginară. Ei sunt întâmpinați de colegul lor maronez, Xigal care îi poartă într-o sală de clasă. Aici găsește un caiet uitat de un elev de clasa a 4-a. Xigal îl deschide și le spune în engleză:

- Ultima lor temă a fost: "Compuneți o scurtă scrisoare către un coleg din România, în care să apară cel puțin șapte numerale scrise cu litere".
- Ne-o citești, propuse Andrei?
- Imediat, acceptă Xigal, care știa că Andrei este nevăzător.

Deja pentru Andrei și pentru colegii lui apăruse o nouă provocare, lingvistică de această dată: oare vor putea descifra un text necunoscut, doar cu câteva indicații? Iar ceilalți erau parcă în situația lui Andrei: deși vedeau textul, nu știau ce înseamnă.

Girasupi, Hunt ianualiur cestserez cestmofez ve

surt

Feaer Matei,

Nos conton gartmofez ve pront denes balasuc. Nur jimt denes estetis chites:

Cestmofez ve surt dexembur

Birtmofez ve hunt dexembur

Prontmufuz septembur

Cestmofez ve jimt dexembur

Cestmofez ve lint apreliur

Mer qlacem buon balasuces! Ter balasuces qlacet?

Teris, Yiragis

- Și cam ce îi spune? întrebă curioasă Anisia.
- Cred că vorbește despre vacanțe, încercă Matei
- Da, spune câte zile de vacanță au într-un an și care sunt cele importante, zise Xigal
- Hai să ghicim, propuse Anisia. Ziua de Crăciun, Ajunul Crăciunului...Revelionul...

- Exact, confirmă Xigal. Plus Ziua Națională a Maronei în septembrie și Ziua Eroilor . Hai să vă învăț măcar să numărați în maroneză. Andrei asculta tot cu atenție.
- Câteva cifre le putem deduce din text, gândi Anisia.
- Dar nu știți tot! De exemplu nu puteți traduce înmulțirea:

pront x faxt = jimtmofez ve gart

- *Deja știm pe 1,2,3,4,5, spuse repede Andrei*
- *Interesant, zise Xigal... voi știți că apar 24, 25 și 31 decembrie, deci bănuieți că "dexembur" este decembrie...și de aici forma numeralelor din maroneză conține 1,2,3,4!*
- *Exact, confirmă Andrei.*
- *Și acum știm cât este 5, fiindcă sunt enumerate 5 zile importante, punctă Anisia.*
- *Și mai rămân 6, 7, 8 și 9, pentru că 0 nu se citește când pronunțăm un numeral nenul, adăugă Matei!*
- *Ele vor fi pront, faxt, gart și lint, dar nu știm deocamdată corespondența, deduse Anisia.*

Xigal înțelegea ce spuneau copiii din România, dar era uimit de logica lor.

- *Pront este mai mic decât faxt ? întrebă Andrei.*
- *Da, confirmă Xigal.*
- *Atunci e simplu. Cred că acum știm să numărăm până la 100, zise Matei...*

Xigal le puse câteva întrebări și constată că știau orice număr între 1 și 99.

Aici se termina povestea lui Dragoș. Am provocat copiii de la clasă la o nouă încercare-să deducă următoarele, bazându-se pe povestea lui Dragoș, pe care le-am tipărit-o:

- câte zile de vacanță au copiii în Maronia?
- când serbează Ziua Eroilor?
- dar Ziua Națională ?
- când este datată scrisoarea?
- ce înseamnă *huntserez lintcotez surtmufuz* ?
- traduceți:*

Noi adorăm vacanta

Eu am șapte zile importante.

Doar al meu este important.

Discuția a fost foarte antrenantă, mai ales că, periodic, le-am propus ca unul dintre ei să joace rolul lui Andrei (acel elev nu avea foaia tipărită în față). Iar ceilalți trebuia să răspundă la întrebările lui suplimentare.

Și pentru că v-am provocat, probabil, cu povestea lui Dragoș, iată și cum se pot deduce cele cerute mai sus:

Zilele cunoscute sunt 24, 25, 31 decembrie. Yiragis enumeră în scrisoare 5 zile, deci *denes=zile, iar jimt =5* .

Acum deducem că $cest=2$ (sunt două zile în decembrie care încep așa), *deci*:

$surt = 4$, $birt=3$, $hunt = 1$

Nu știm cifrele *pront*, *gart*, *lint*, *faxt*, adică 6, 7, 8, 9. Cum ele respectă înmulțirea $a \times b = 5c$, unde $c=gart$, iar *gart* nu este 4, înseamnă că se poate doar: $7 \times 8 = 56$ (din tabla înmulțirii)

Deci $gart=6$, $pront=7 < faxt=8$, singura necunoscută este $lint=9$

Răspunsurile sunt:

- a) 67
- b) 29 Aprilie
- c) 17 septembrie (*mufuz= sprezece*)
- d) 1 ianuarie 2024 (*serez=mii/mie*)
- e) 1918 (*cotez=sute*)
- f) *Nos qlacon balasuc*

Mer conter pront denes chites

Nur meris estetem chit

În loc de concluzie: orice provocare în domeniul integrării copiilor cu CES poate da plusvaloare unei clase, unei ore de curs, unui cadru didactic. Toți înseamnă toți!

FEEDBACK-UL ÎN ACTIVITATEA EDUCATIVĂ

PROF. ÎNV. PRIMAR VAIDA PAULA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „NICOLAE BĂLCESCU” PLOIEȘTI

*Motto: Comunicarea înseamnă putere. Cei care îi stăpânesc
modul de utilizare pot schimba modul în care percep lumea
și modul în care sunt ei înșiși percepuți de lume.
(Anthony Robbins)*

În activitatea didactică este esențială dinamica profesor- elev- părinte deoarece ea pune bazele dezvoltării elevului, a viitorului adult, modelându-i comportamentul, dar și motivația pentru învățare. Această dinamică are la bază comunicarea. Dacă este eficientă, bazată pe principii și valori solide, între profesor și elev/ profesor- părinte/ elev- elev/ părinte- elev se construiesc relații de succes.

La clasă, ca profesor, este important să transmitem elevilor nu numai informații, ci și să construim relații pozitive cu învățăceii noștri. Crearea în procesul de predare- învățare a unei atmosfere relaxante, armonioase va duce la sporirea motivației elevilor pentru învățare, la dorința internă de autodepășire și de dezvoltare continuă. După o astfel de oră de curs, elevii au numai de câștigat: noțiuni și reprezentări clare, înțelese, conținuturi asimilate și o relație de succes cu profesorul. Acesta, cu siguranță va fi pe lista „profesorilor buni”.

Sunt profesori „buni” care rămân în memoria elevilor, devin modele datorită influenței pe care o au asupra unuia sau mai multor aspecte ale vieții lor. Sunt profesori care își îndrăgesc meseria, înțeleg elevii, empatizează cu ei și construiesc relații „sănătoase”.

Din păcate, dacă relația profesor- elev nu este una pozitivă, dominante sunt trăirile emoționale negative, perturbatoare, care blochează înțelegerea informațiilor. Atenția este îndreptată mai mult spre cum se spune decât spre ce se spune, adică spre planul relațional. Conținutul își pierde din importanță și nu este de dorit așa ceva.

Așadar, în activitatea didactică și nu numai, comunicarea se desfășoară simultan în două planuri: conținutul și relația. Conținutul comunicării este reprezentat de cuvinte, iar relația este compusă din ecoul, vibrația, trăirile pe care aceste cuvinte le trezesc în fiecare dintre noi.

Termenul „feedback” în Dicționarul explicativ al limbii române este definit ca: „Retroacțiune care se manifestă la nivelul a diferite sisteme (biologice, tehnice etc.) în scopul menținerii stabilității și echilibrului lor față de influențe exterioare”.

Feedback-ul este un răspuns pe care îl dăm unui individ în urma unei acțiuni pe care o face. Mai exact, este vorba despre o opinie referitoare la acea acțiune și absolut necesară pentru ca individul să poată determina direcția viitoarelor sale acțiuni.

Așadar, „a asculta” nu înseamnă doar „a primi”, ci și „a da”.

În activitatea educativă, feedback-ul are un rol extrem de important deoarece ajută la reducerea decalajului dintre stadiul actual al elevului și cel la care ar trebui să ajungă. Profesorul trebuie să observe, să cunoască foarte bine elevii pentru a le putea oferi feedback-ul necesar, suportul de care aceștia au nevoie pentru a parcurge cu succes materia, în ritmul propriu. Acesta își adresează întrebări: „Spre ce mă îndrept?/ Cum voi atinge ceea ce mi-am propus?/ Cât de bine a fost realizată sarcina?/ Ce activități sunt necesare elevului, dar și profesorului, pentru a progresa în ceea ce este de făcut?/ Ce metodă pot implementa pentru a aborda conținuturile altfel, așa încât să reduc numărul greșelilor elevilor mei?” etc.

Astfel, profesorul poate oferi elevilor indicii despre ceea ce este înțeles greșit, le poate capta atenția astfel încât să fie motivați să ducă o sarcină la bun sfârșit, să aprofundeze un subiect, simțindu-se mai încrezători în forțele proprii, în abilitățile și deprinderile dobândite.

Feedback-ul imediat are cea mai mare valoare. Elevii, la clasă, după un răspuns sau o sarcină finalizată așteaptă validare. O privire caldă, încurajatoare din partea profesorului, un sfat motivant, care să determine copiii să caute, să cerceteze mai departe un subiect sau să- l corecteze, să- l aprofundeze, înseamnă feedback. Feedback imediat, onest, suportiv prin care ceea ce se comunică nu rănește sau distruge, ci subliniază grija pentru celălalt, importanța, respectul pentru interlocutor, nu numai pentru subiectul discutat.

În procesul instructiv- educativ, feedback-ul este oferit nu numai de către profesor, ci și de către elevi. Aceștia validează, la rândul lor, activitatea profesorului printr-o simplă privire care sugerează plăcerea/ neplăcerea, dorința de implicare la lecție, curiozitatea/ plictiseala, putința/ neputința de a duce sarcina de lucru la bun sfârșit. Prin simple gânduri, impresii așternute pe postit-uri la final de lecție, prin cuvinte sincere adresate profesorului, elevii oferă feedback. „Vocea” elevilor trebuie auzită pentru ca aceștia să se poată dezvolta frumos, să se poată orienta cu succes spre o carieră. La vârste mici, sunt foarte frecvente și spontane declarațiile, părerile despre impactul pe care l-a avut modul în care profesorul s-a prezentat în fața elevilor: „A fost cea mai interesantă lecție”/ „Mi-a plăcut să discut despre...”/ „Sunteți cea mai bună doamnă învățătoare/profesoară!” etc.

Fiecare feedback, folosit la momentul potrivit, vine în ajutorul profesorului și al elevului și asigură succesul.

Bibliografie:

- Adrian Nuță, „Abilități de comunicare”, București, Editura S. P. E. R., 2004.

CUPRINS

Studiu de caz - Includerea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în învățământul de masă	4
Andronescu Mihaela	4
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "SFÂNTUL VASILE", MUNICIPIUL PLOIEȘTI	4
Stan, Provocările învățământului în secolul al XXI-lea.....	6
prof. învăț primar Baicu Ionica	6
Școala Gimnazială Toma Caragiu Ploiești.....	6
„TOȚI ÎNSEAMNĂ TOȚI”	9
Prof. BARBU OLIMPIA	9
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "NICOLAE BĂLCESCU", MUNICIPIUL PLOIEȘTI	9
Caracterizarea elevei ANA MARIA P.....	10
Profesor învăț. Primar BREJAN MARIA.....	10
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "SFÂNTUL VASILE", MUNICIPIUL PLOIEȘTI	10
A lucra cu elevii cu CES - Oportunitate de dezvoltare sau motiv de stres pentru profesor	10
Prof. Cosac Aurora,	10
Școala Gimnazială comuna Florești.....	10
Toți pentru Unul și Unul pentru Toți: Esența Educației Colective și a Învățării"	13
Diaconu Laura.....	13
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "SFÂNTUL VASILE", MUNICIPIUL PLOIEȘTI	13
Educația incluzivă – o provocare la învățare	15
Profesor: Simona Eftenie	15
Școala Gimnazială “Toma Caragiu”, Ploiești	15
De unde pornește acceptarea?.....	17
De Fidel Irina-Maria	17
Școala Gimnazială „Sf. Vasile” Ploiești	17
Educația incluzivă de calitate	19
Profesor Frangulea Loredana	19
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "TOMA CARAGIU", MUNICIPIUL PLOIEȘTI	19
Sute de cuvinte și mai multe.....	20
prof. învăț. primar Mălăescu Sorina Eleonora	20
ȘCOALA GIMNAZIALĂ, COMUNA FÂNTÂNELE	20
O POVESTE CU OCHI ALBAȘTRI.....	23
PROF ÎNV PR MAGDA MIHAI	23
Școala Gimnazială „Toma Caragiu” Ploiești	23
Studiu de caz.....	26
Prof. Năftănăilă Tatiana Elena.....	26
Școala Gimnazială „Toma Caragiu” Ploiești	26
Tratarea diferențiată-premisă a succesului școlar	29
Prof. învăț. primar Nedelcu Loredana Iulia	29

Școala Gimnazială „Toma Caragiu” Ploiești	29
METODE PENTRU TOȚI COPIII ÎN CLASA PRIMARĂ	31
Petre Vali	31
Școala Gimnazială „Toma Caragiu” Ploiești	31
Educație incluzivă prin poveste colaborativă	33
Prof. învă. primar, Popez Elena Ștefania,	33
Școala Gimnazială „Ioan Moga” Dîrșești	33
SUCESUL ȘCOLAR BAZAT PE DIFERENȚIERE ȘI INDIVIDUALIZARE	36
Prof.înv.primar SAVU ANCA-LIANA	36
Școala Gimnazială ”Toma Caragiu”, Ploiești	36
Nimic nu este imposibil	39
Prof. Roxana Țaga,	39
Școala Gimnazială Sfântul Vasile Ploiești	39
Prof. Gabriel Țaga,.....	39
Colegiul Național Mihai Viteazul Ploiești	39
Feedback-ul în activitatea educativă	42
Prof. învă. primar Vaida Paula	42
Școala Gimnazială „Nicolae Bălcescu” Ploiești.....	42
Cuprins.....	45